

katsaus

Minä kohtaan itseni ja maailman

Raamatun synty ja kokoonpano

Raamatun kääntäminen kielellisenä,
opillisena ja yhteiskunnallisena ongelmana

Terveystemme yliaistilliset rakentajat

Raattiusjärjestöjen tilanne

Raattiusideologian synty ja menetelmät

Raattiuuden uudet ulottuvuudet

KRIITTINEN
KORKEAKOULU

1.1986

katsaus

1.1986

14. (26.) vuosikerta
Kuusi numeroa vuodessa.

Julkaisija

Kriittisen korkeakoulun kannatusyhdistys ry.

Toimisto

Meritullink. 9 A 15, 00170 Helsinki
ma-pe klo 9-16. P. 661 925
ps-tili 715 56-0

Toimittajat

Kari E. Turunen, päätoimittaja
Asta Haapalainen
Sini Piippo
Kaarina Vartia

Tilausmaksu 70 mk
ps-tili 715 56-0

Irtomumerot

ä 15 mk Akateeminen kirjakauppa, Suomalainen Kirjakauppa,
Porthanian paperikauppa, Kasvisravintola ja Suomen
Luonnonsuojelun Tuki ja Kriittisen korkeakoulun toimisto

Kriittinen Korkeakoulu

on yksityinen ja sitoutumaton valtion tuella toimiva
kulttuurikeskus.

Se on perustettu vuonna 1968.

Kriittinen korkeakoulu pyrkii

- tarjoamaan tietoja ja virikkeitä kaikille,
jotka ovat kiinnostuneita aikamme ongelmista,
- järjestämään kiinnostuneille mahdollisuuksia
itsensä ja ympäristönsä kehittämiseen,
- edistämään sellaisen tiedon syntymistä ja kehittymistä,
joka antaa uusia näkökulmia todellisuuden ymmärtämiseen
sekä
- tarjoamaan mahdollisuuksia eri aatteiden, oppien ja
mielipiteiden kohtaamiselle.

Johtokunta:

Johtaja Ville Repo
Opetuspääll. Agneta von Essen
Suunn.pääll. Markku Lehto
Professori Erkki Lahde
Koulutuspääll. Seppo Matinvesi
Pääsihteeri A.-V. Perheentupa
Rehtori Tapani Sihvola
Osastopääll. Kalevi Suomela
Fil.tri Paula Tuomikoski
Professori Reijo Wilenius

Sihteeristö:

Antti-Veikko Perheentupa
— toiminnan yleinen suunnittelu
Esko Paakkola
— ohjelman suunnittelu

Martti Tuomola

— inhimillisen kasvun seminaari

Kari E. Turunen

— tutkijayhteisö

Asta Haapalainen

Terttu Lemström

Sini Piippo

— toimisto

Kriittisen korkeakoulun

jäsenmaksu 30 mk ainaisjäsenmaksu 300 mk.

SISÄLTÖ:

KARI E. TURUNEN: Minä kohtaan itseni ja maailman	4
ANTTI MARJANEN, B.D. Helsinki: Raamatun synty ja kokoonpano	6
SEPPO MATINVESI, koulutuspäällikkö, Helsinki: Raamatun kääntäminen kielellisenä, opillisena ja yhteiskunnallisena ongelmana	14
ESKO JALKANEN, metsänhoitaja, Lievestuore: Terveystemme yliaistilliset rakentajat	18
KOSTI HELIMÄKI, pääsihteeri, Helsinki: Raattiusjärjestöjen tilanne	23
IRMA SULKUNEN, FL, Helsinki: Raattiusideologian synty ja menetelmät	26
TERO MAKSIMAINEN, raattius sihteeri, Iisalmi: Raattiuuden uudet ulottuvuudet	29

Minä kohtaan itseni ja maailman

Minulla on fyysinen kehoni, minulla on tavarani, läheiseni, ystäväni, asemani, ajatukseni, katsomukseni, tunteeni ja pyrkimykseni. Kokemukseni pyörivät minäni ympärillä silloinkin, kun osallistun ympäristöni elämään ja unohdan itseni. Mikä tuo kummitteleva minä on?

Useimpien filosofien katsomuksissa, samoin kuin psykologien teorioissa tulee esiin minän arvoituksellisuus. Joissakin katsomuksissa sitä ei haluta korostaa ja se haluttaisiin unohtaa. Jotkut jopa ärtyvät koko minästä puhumisesta, aivan kuin puhuttaisiin kaikkein valheellisimmasta tosiasiasta, mitä kuvitella saattaa. Minän kysymysten vastustajat voivat olla maailmankatsomuksellisessa päätöksessään hyvin äkäisiä.

Viimeiset vuosisadat voidaan nähdä minän terävöitymisen aikana. Tietämisen ja tiedostamisen laajentuminen on ajanut minua yhä pelkistyneemmäksi, yhä kysyttävämmäksi, yhä kipeämmin tietoiseksi itsensä. Filosofien on täytynyt ottaa pohdintoissaan subjekti ja subjektiviteetti huomioon. Eksistentiaaleille on elämän traagisuus paljastunut.

Olenko minä vastuussa siitä, minkälainen kehoni on, minkälaisen kasvatuksen olen saanut, mitä ajatuksia olen sattunut oppimaan, mihin asemaan olen sattunut joutumaan? Onko minä vain sivustakatsoja ja kärsijä, vai kuvitteleeko se olevansa myös aktiivinen? Ihminen puhuu mielellään omista ansioistaan, ikään kuin hän jo-

tenkin minänä olisi saanut jotain aikaan. Entä jos kaikki onkin vain ollut annettua ja sallittua.

Minä kohtaa

Ei olisi maailman kohtaamista, jos ei olisi minää. Vain minä kohtaa. Minällä on paljon välineitä, joilla se kohtaa maailmaa. Minulla on aistimuksia, tunteita, ajatuksia, tarpeita, pyrkimyksiä jne. Minä kohtaan ulkomaailmaa itseni välityksellä, mutta samalla kohtaan myös itseäni. Itse onkin se sisäinen maailma, jolla kohtaan maailmaa määrättyllä omalla tavallani.

Voi olla, että en tiedostaen kohtaa itseäni, joten itse vain sävyttää tapaani kohdata. En useinkaan ole kovin tietoinen, miksi kohdatessani minussa herää määrättyjä tunteita, määrättyjä ajatuksia, määrättyjä toiminnan impulsseja. Mutta minä voi kyllä ihmetellä niitäkin, vaikka se on vaivalloista ja raskasta, väsyttävää.

Minä ja itse ovat eri asioita. Minä pelkistyy elämän kokemusten ja tiedostamisen kautta suhteellisesti erilliseksi itsestä. Voidaan puhua itsen löytämisestä, mutta parempi olisi puhua sen tunnistamisesta ja tiedostamisesta. Minäkin voidaan löytää aina pelkistyneempänä, pienempänä, mutta ehkä olisi parempi puhua minän kuoriutumisesta. Itsen ainesten tiedostuessa, minä pelkistyy ja kuoriutuu niistä.

Minä ja vapaus

Minuuteni voi olla sammunut osittain jostain raastavasta tunteesta, intohimosta, luulosta tai kuvitelmasta. Sammunut minuus näkee maailman jotenkin vääristyneestä näkökulmasta, tulkitsee vääristyneen itsen mukaisesti kohtaamaansa.

Ehkä minuuteni on aina sammunut tietoisuudeltaan jossain määrin. Minuuteni on sammunut tunnereaktioihini, teoreettisiin katsomuksiini, pyrkimyksiini. En jaksa olla tietoinen niiden kaikkien synnystä mielessäni.

Tavanomaisen inhimillisen heikkouden ohella minuuttani nykyisessä kulttuurissa uhkaavat monenmuotoiset opit, teoriat ja katsomukselliset päätökset. Erilaiset työtehtävät vaativat omia oppejansa ja minun on omaksuttava ne, jotta voisin suorittaa minulta vaaditun tehtävän. Ihmisellä on pakottava tarve jäsentyä maailmaan ja työhönsä. Niinpä hänen on käytettävä hyväksi sitä opillista tapaa, joilla kohdattavia asioita jäsennetään. Jos noudatan hyvin ammattialan oppeja, saatan vaikka menestyä, saada hyvän ja arvostetun aseman.

Minän ja vaadittujen oppien välille voi kuitenkin syntyä ristiriitaa. Opeissa voi minä alkaa kokea toteutuvan hänelle vieraan ajatusmuodostuksen ja tahdon. Viran toimituksessa ihminen on alistettu vieraalle tahdolle. Moni tietysti samastuu tähän tahtoon ja omaksuu sen osaksi itseään, persoonaansa. Mutta ainakin ajoittain minä voi ärtyä ja herkistyä, sekä kokea olevansa maailmasta häneen tulevan tahdon välikappaleena. Saavutetusta on kuitenkin vaikea kivutta luopua.

Maailman monimutkaisuus edellyttää paljon oppeja sitä jäsentämään. Jokaisella elämän alalla on omat hyödylliset, mutta samalla ilmeisesti myös minuutta orjuuttavat oppinsa. Voisiko minä vapautua niistä vapaaseen kohtaavaan asemaan ja silti suoriutua tehtävistään; vai joutuisiko minä sanoutumaan irti tehtävistä, joiden alkaa aavistaa olevan "paremman tahdonsa" vastaisia?

Minä on yksin

On helppo olla johonkin liittyneenä ja sen

viemänä. Oli tuo viejä sitten tunne, tarve, aate tai työ. Mutta meidät viedään myös ristiriitoihin, jolloin saattavat paljastua ne todelliset yllykkeet, jotka meitä veivät. Törmäillen minä joutuu tiedostamaan itseään, jos jaksaa sitä tehdä. Kuinka pitkälle minä voi riisuuntua maailman imusta?

Minä voi nähdä itsensä, ainakin osia siitä. Se ei useinkaan ole kaunista katseltavaa. Itsen pohjalla voi kohdata kauheuksia. Minuuden on kuitenkin kipinää lyöden koetettava ne kohdatessaan kestää. Itsen kuilu uhkaa nielaista minän. Jos minuus kuoriutuu itsestä, se tuntuu kulkevan kohden yksinäisyyttä. Yksinäisyydessä herään usein hätään, heikkouteen ja avuttomuuteen. Ei kukaan eikä mikään enää sano, mitä pitää tehdä. Maailma ilkkuu, että halutessaan olla niin vapaa ja riippumaton on ihmisen oltava yksin, tuskissaan.

Kenen tahto?

Minuus tuntuu olevan passiivinen, impulssiton, vain kokija ja kärsijä. Aktiviteetti on itsen puolella, lähellä maailman kyseenalaisia voimia. Jos maailma alkaa menettää otettaan minästä, minuus ajautuu kasvaan ja alati voimistuvaan hämmästykseen. Mitä minun, minän tulisi tehdä. Ei herääkään impulssia, seison ihmeissäni, kun maailma kulkee ohi. Pitäisikö minun olla osallinen, osallistua sen menoon. Kenen käskystä, millä motiiveilla siihen osallistuisin? Koetanko vain ajalehtia eteentulevasa?

Kenen tahdosta minuus on syntynyt? Omastako vai "lihan" tahdosta? Mahtaisiko minuus löytää alkuperäisen aidon tahdonsa. Voisiko siihen herätä, ilman harhaa?

Itsen tahto ja minän riippumattomuus joutuvat usein ristiriitaan. Onko näin minällä oma tahto? Vai onko minä osallinen johonkin korkeampaan tahtoon? Onko minän ja maailman perustan tahdon välillä kuilu? Voitaaisiinko se luoda umpeen niin, ettei minän vapaus olisi uhattuna. Voisinko liittyä alkuperäisimpään tahtooni ja syntyä siinä uudelleen. Maailman imun kannalta nämä kysymykset ovat varmasti ärsyttäviä.

KET

Antti Marjanen:

Raamatun synty ja kokoonpano

Eri uskontojen pyhillä kirjoilla on usein varsin monivaiheinen syntyhistoria. Raamattu ei muodosta tässä suhteessa minikäänlaista poikkeusta. Sen syntyhistoria kattaa yli tuhannen vuoden ajanjakson ja sen kirjoittamiseen on osallistunut kymmeniä, ehkä satoja ihmisiä. Tämänkaltaisen historiallisen tapahtumasarjan tarkastelu ei ole tietenkään yksinkertainen tehtävä, mutta kirjan luonteen ja sanoman ymmärtämisen kannalta se on hyvin hyödyllistä. Tutkittaessa Raamatun syntyhistoriaa on myös otettava huomioon, että se ei ole yksi yhtenäinen kirja, vaan kirjoituskokoelma — oikeastaan kirjasto. Siksi Raamatun muotoutumisen esittely ei ole ainoastaan yhden kirjan, vaan sekä siihen kuuluvien yksittäisten teosten että koko kirjoituskokoelman eli Raamatun kaanonin — tai paremminkin kahden kirjoituskokoelman, Vanhan ja Uuden testamentin — syntyvaihteitten selvittely.

Vanhan testamentin kirjoitukset ja niiden syntyhistoria

VT koostuu 39:stä erillisestä kirjoituksesta. Muutamaa arameankielistä jaksoa lukuunottamatta ne on kirjoitettu heprean kielellä. Juutalaisen perinteen mukaan kirjoitukset jaetaan kolmeen ryhmään: laki, profeetat ja kirjoitukset. Laki eli *toora* sisältää viisi Mooseksen kirjaa. Profeetat muodostuvat ns. edellisistä ja jälkimmäisistä profeetoista. Edellisiin kuuluu Israelin historiaa käsitteleviä kirjoituksia: Joosuan, Tuomarien, 1. ja 2. Samuelin sekä 1. ja 2. Kuningasten kirjat. Historiallisten kirjoitusten sijoittaminen profeettallisten kirjojen joukkoon johtuu käsityksestä, jonka mukaan niiden kirjoittajat olisivat myös olleet profeettoja. Jälkimmäisiin profeettoihin luetaan Jesaja, Jeremia, Hesekiel sekä 12 ns. pientä profeettaa. Heprealaisen VT:n kaanonin kolmas ryhmä, kirjoitukset, sisältää Psalmit, Jobin kirjan, Sananlaskut, Korkean Veisun, Saarnaajan kirjan, Valitusvirret, Esterin, Danielin, Esran ja Nehemian kirjat sekä 1. ja 2. Aikakirjan.

Heprealaisessa VT:ssa kirjat esiintyvät edellä mainitussa järjestyksessä, joka kuvastaa myös niiden kirjoitusajankohtaa.

Suomenkielisessä raamatunkäännöksessä kirjoitusten järjestys on erilainen, koska siinä kuten useissa muissakin länsimaissa raamatunkäännöksissä seurataan VT:n kreikankielisen käännöksen, Septuagintan, järjestystä. Joissakin kristillisissä kirkoissa, kuten esim. roomalais-katolisessa ja ortodoksisessa kirkossa, VT:n kaanoniin on hyväksytty heprealaiseen VT:iin kuulumatomia kirjoituksia. Nämä kirjoitukset tunnetaan protestanttisessa perinteessä VT:n apokryfeinä, jotka usein löytyvät vanhojen suomenkielisten perheraamattujen liitteenä.

VT:n kirjoitukset ovat syntyneet runsaan tuhannen vuoden aikana. Vanhimmat kirjalliset katkelmat, ns. Mirjamin ylistys (2 Moos 15, 21) ja Deborahin voittolaulu (Tuom 5), ovat peräisin 12:nnelta vuosisadalta eKr. Juutalaisen ja protestanttisen kaanonin nuorin teksti, Danielin kirja, on peräisin toiselta vuosisadalta ennen ajanlaskumme alkua. Jotkut VT:n apokryfiset kirjat ovat vielä noin sata vuotta sitäkin nuorempia.

Koska mikään heprealaisen VT:n kirja ei tarjoa yksiselitteistä mainintaa lopullisesta kirjoitusajankohdastaan kirjan ajoittaminen täytyy suorittaa siihen sisältyvien historiallisten viitteiden, kielellisten havaintojen, kirjan ulkopuolisen vertailuaineiston yms. seikkojen perusteella. VT:n tutkimuksessa vallitsee useimpien kirjoitusten kohdalla tätä nykyä melko suuri yksimielisyys siitä, mille kohdalle ne tulisi sijoittaa edellä mainitulla tuhannen vuoden aika-akselilla.

VT:n kirjojen syntyhistorian selvittelyssä ei kuitenkaan vielä riitä sen ajankohdan määrittäminen, jolloin kirjoitus on laadittu siihen muotoon, kuin me sen tunnemme. Tuskin yksikään VT:n kirjoitus on nimittäin syntynyt sellaisenaan kirjoituspöydän ääressä yhden henkilön hengentuotteena. Sen kirjallista muistiin merkitsemistä on edeltänyt lyhyempi tai pitempi ajanjakso, jolloin siinä käytettyä aineistoa on säilytetty ja välitetty eteenpäin suullisessa muodossa. Merkkejä perinteen suullisen muodon kaudesta on nähtävissä vieläkin teksteissä. Viiteen Mooseksen kirjaan kuuluvat lakikokoelmat, runous (esim. profeettakirjallisuus ja Psalmit) ja Sananlaskut sisältävät rakenteeltaan tai ulkoiselta muodoltaan

kiinteitä ilmaisuja, jotka ovat auttaneet niiden opettamisessa ja mieleen painamisessa. Samoin runouden parallelismi ei ole ollut ainoastaan esityksen tehokeino, vaan se on myös palvellut suullisen perinteen vaalimisessa (vrt. myös Kalevala). Samasta syystä on syntynyt ns. alfabeettinen runous, jossa tietty määrä säkeitä alkaa aina samalla heprean aakkosten järjestyksen mukaisella konsonantilla (esim. Ps 119).

Uskonnollisen perinteen säilyttämisessä koetaan usein, että perinteen suullinen tallentaminen ei enää riitäkään. Näin kävi myös Israelissa. Ajan myötä uskonnollisten traditioiden muistiin merkitsemisen tarve kasvoi. Ehkä vasta jokin ulkoinen seikka, joka uhkasi hävittää tai vääristää uskonnollisen perinteen, antoi aiheen sen keräämiseen ja kirjalliseen tallentamiseen. Tällaisia syitä on voinut olla monia: profeetan kuolema, uskonnollisissa asenteissa heijastuva muutospaine, kansallista tai uskonnollista identiteettiä ravistellut poliittinen kriisi jne.

Perinteen kirjalliseen muotoon saattamisen on myös yleensä ollut aikaa vievä prosessi. Israelin historiaa käsitteleviä kuvauksia, lakeja, profeettojen lausumia ja uskonnollista runoutta on ensin merkitty muistiin irrallisina ja melko lyhyinä kirjallisina kokonaisuuksina. Vähitellen niitä koottiin yhteen, monesti tulkittiin ja muokattiin uuden historiallisen ja uskonnollisen tilanteen valossa. Miltei poikkeuksetta VT:n kirjoitukset saavuttivat nykyisen muotonsa ja sisältönsä vasta kymmeniä, jopa satoja vuosia sen jälkeen, kun ensimmäinen niiden materiaalina käytetty kirjallinen kokonaisuus oli laadittu.

Suoria viittauksia lähteiden käytöstä VT ei juurikaan sisällä (vrt. kuitenkin esim. 4 Moos 21,14; 1 Kun 11,41). Ikäänkuin vahingossa meille on kuitenkin säilynyt helposti kontrolloitava esimerkki lähdemateriaalin käytöstä VT:n teksteissä, vaikkei kiistattomia lähdeviittauksia tekstissä aina esiinnykään. Kun vertailee saman historiallisen jakson kuvauksia Samuelin/Kuningasten kirjoissa ja Aikakirjoissa, toteaa vääjäämättömästi, että Samuelin/Kuningasten kirjojen sekä Aikakirjojen välillä vallitsee kirjallinen riippuvuus. Muuten kirjallisia yhtenevyyksiä ei voi selittää.

Tekstissä esiintyvien erojen perusteella on luontevinta päätellä, että Aikakirjojen kirjoittaja on käyttänyt varhaisempia Samuelin/Kuningasten kirjoja lähteenään (ks. esim. 2 Sam 24 ja 1 Aik 21). Tätä osoittanevat myös Aikakirjoissa esiintyvät viitteet "Juudaan ja Israelin kuningasten kirjaan" (esim. 2 Aik 16,11).

Yleisesti ottaen VT:n tutkija ei ole tekstien kirjallisia lähteitä tutkiessaan yhtä onnellisessa asemassa kuin em. tapauksessa. Useimmiten tekstin kirjoittajan käyttämä lähde on säilynyt ainoastaan asianomaiseen kirjoitukseen nivottuna. Vasta kirjallinen, kielellinen ja sisällöllinen analyysi paljastaa, että monissa tapauksissa — erityisesti historiallisissa teksteissä — tekstin kirjoittaja on tukeutunut ennen häntä laadittuihin teksteihin.

Profeetallinen kirjallisuus tarjoaa myös lukuisia esimerkkejä kirjojen vaihteeltaista syntytavasta. Kirjojen perustana ovat autenttiset profeetalliset lausumat, joita tavallisesti profeetan oppilaat merkitsivät muistiin ja kokosivat (ks. Jes 8,16). Jeremian kirjassa mainitaan jopa tällaisen sihteerin oppilaan nimi: Baaruk (Jer 36,4).

Profeetan puheita on todennäköisesti merkitty muistiin ja koottu jo hänen elinajanaan, mutta myös myöhemmin. Näihin puhukokoelmiin on sittemmin liitetty elämäkerrallisia aineksia. Sen lisäksi myöhemmistä tekstin toimitusvaiheista löytyy usein aikaisemman julistuksen tulkintaa ja sovelutusta uudessa tilanteessa. Kiintoisan esimerkin tästä tarjoaa Aamoksen kirjan yhdeksännen luvun alku, jossa profeetan raju tuomionjulistus huipentuu Israelin totaalisen hävityksen ennustukseen:

Minä näin Herran seisovan alttarin ääressä. Hän sanoi: — Iske pylväänpäihin, niin että portinpielet vapisevat! Lyö ne murskaksi heidän päähänsä! Viimeiset minä surmaan miekalla. Yksikään heistä ei pääse pakoon, *ei kukaan* selviä hengissä. (9,1; raamatunkäännöskomitean käännösehdotus; kursivointi A.M.)

Tuhon lopullisuutta (ks. myös 9,2-4) korostetaan vielä jakeen 9,7 retorisilla kysymyksillä, jossa Israelin uskonnollisen itsetunnon peruspilari — käsitys Israelin erityisasemasta kansojen joukossa — asetetaan kyseenalaiseksi.

Rangaistuksen ja hävityksen ehdottomuuden valossa jakeesta 8 alkava loppujakso tarjoaa lukijalle melkoisen yllätyksen. 9,8-10 ei puhukaan enää totaalisesta ja lopullisesta koko Israelin tuhosta, vaan ainoastaan kansaan kuuluvien syntisten tuomiosta. On ilmeistä, että jakeet eivät ole peräisin profeetalta itseltään, vaan hänen myöhemmiltä tulkitsijoiltaan, jotka halusivat pehmentää tuomion julistuksen ehdottomuutta. Vähintään yhtä vaikeata on sovitaa Aamoksen autenttiseen julistukseen jakeita 11-15, joiden heijastama optimismi ei millään tunnu luontuvan yhteen Aamoksen väistämättömän tuomion odotuksen kanssa. Jakeet 11-15 on liitetty profeetan kirjaan, kun sitä luettiin pari sataa vuotta myöhemmin Juudassa eli ns. etelävaltiossa, jossa tuhon ja ahdistuksen jälkeen kansan silmiä edessä väikkyi paremman tulevaisuuden toivo. Ajateltiin, että profeetan julistama tuomio oli toteutunut sekä pohjois- (Israel) että etelävaltiossa (Juuda), jotka kumpikin tahollaan olivat kokeneet vieraan vallan hyökkäyksen ja pakkosiirtolaisuuden. Nyt Aamoksen perintöä vaaliva profeetta saattoi luvata, että Daavidin aikainen Israelin mahtavuus ja hyvinvointi tulee jälleen suosioon päässeän Herran kansan osaksi.

Minkälaisia johtopäätöksiä voidaan sitten vetää VT:n vaihteeltaisesta synnystä? Ensiksikin on syytä todeta, että tekstien kirjoittamiseen osallistuneet henkilöt eivät käyttäessään vanhempaa aineistoa ole epäröineet järjestää, tulkita ja muokata sitä omien tarkoituksperiensä mukaisesti. Tämä pätee myös UT:n kirjoittajiin. Markuksen evankeliumin ja Matteuksen/Luukkaan evankeliumien välillä vallitsee samantapainen kirjallinen suhde kuin Samuelin/Kuningasten kirjojen ja Aikakirjojen välillä. Kun tällaista kirjallista käytäntöä arvioidaan, sitä ei missään tapauksessa tule nähdä modernin tekijänoikeuslain valossa. Kysymys tekijästä tai hänen oikeuksistaan ei ylipäänsä ollut samalla tavalla tärkeä kuin tänään. Tätä osoittaa jo sekin, että suures- sa osassa Raamatun kirjoituksia kirjoittaja ei lainkaan mainitse nimeään. Vasta kano- nisointikeskustelun yhteydessä kirjoittajakysymys muodostuu tärkeäksi. Silloin moni raamatullinen teksti "saa" kirjoittajansa

(esim. ns. edelliset profeetat ja kaikki neljä evankeliumia).

Myöhempää aineiston muokkaamista ei tule myöskään nähdä osoituksena aikaisemman aineiston puutteellisesta arvostuksesta. Päinvastoin, usein vanha aineisto ja sen uusi tulkinta säilytetään rinta rinnan. Uusi aineisto ei tee edeltäjänsä tarpeettomaksi, vaan todella tulkitsee sitä tai sen kuvaamaa tapahtumaa omalla tavallaan. Näinollen kirjoittajat ovat ymmärtäneet käytössään olevan materiaalin eläväksi, yhä uusiin tulkintoihin soveltuvaksi.

Uuden testamentin kirjoitukset ja niiden syntyhistoria

UT käsittää 27 kreikankielistä kirjoitusta. Kirjallisen luonteensa perusteella ne voidaan ryhmittää seuraavasti: kertova kirjallisuus sisältää neljä evankeliumia ja Apostolien teot, opetuskirjallisuuteen kuuluvat Paavalin ja ns. katoliset kirjeet ja oman erillisen kokonaisuutensa muodostaa Ilmestyskirja.

UT:n kirjoitukset ovat syntyneet noin sadan vuoden aikana. Varhaisimmat kirjoitukset ovat Paavalin kirjeet, jotka on pystytty ajoittamaan parin vuoden tarkkuudella. Apostolien teoissa mainitaan Paavalin toimineen Korintissa käskynhaltijana Gallion aikana (18,12). Koska Korintista löydetty piirtokirjoitus osoittaa Gallion olleen virassaan vuosina 51-52, Apostolien tekosten Paavalin matkakuvauksia ja hänen omien kirjeittensä tietoja vertaamalla on todettu, että Paavalin kirjeet on kirjoitettu 50-luvulla Jkr., ensimmäisenä 1. Tessalonikalaiskirje ja viimeisenä Roomalaiskirje.

Paavalin kirjeet ovat tyypillisiä tilanteen pakosta syntyneitä kirjoituksia, joiden sisällön ja luonteen ovat pitkälti määränneet kirjeen vastaanottaneen seurakunnan olosuhteet. Sentähden Paavalin kirjeet eivät ole varhaiskristillisen uskon tai edes hänen oman teologiansa systemaattisia esityksiä. Kirjeet toki paljastavat melko selvästi hänen käsityksensä evankeliumin ja uskon keskeisistä aiheista. Näitä selvitellessään hän saattaa myös lainata varhaiskristillisen kirkon "yleisiä" käsityksiä ja tunnustuksia (esim. 1 Kor 11, 23-25; 15,3-7). Tällaiset

Paavalin viittaukset edustavat hyvin varhaista aineistoa UT:ssa.

Oman ongelmansa Paavalin nimissä kirjoitettuja kirjeitä arvioitaessa muodostaa joidenkin kirjeiden alkuperä. Ns. Pastoraalikirjeitä (1 ja 2 Tim, Tiit) ei voi sijoittaa luontevasti Paavalin kronologiaan ja myös kieleltään sekä teologisilta korostuksiltaan ne poikkeavat niin paljon Paavalin aidoista kirjeistä, että niiden katsotaan olevan Paavalin oppilaiden toisen vuosisadan alkupuolella kirjoittamia tekstejä.

Koska myös Kolossalais-, Efesolais- ja 2. Tessalonikalaiskirje kielellisesti ja sisällöllisesti monessa suhteessa eroavat todistettavasti aidoista Paavalin kirjeistä, on arveltu, etteivät ne kukaan ole apostolin itsensä, vaan hänen oppilaidensa kirjoittamia.

Epäperäisyyden ongelma on analoginen VT:n kirjoitusten yhteydessä kohtaamallamme profeetan oppilaiden toimitustyölle. Kysymys ei ole ensisijaisesti kuuluisan henkilön nimeen yhdistetyn arvovallan laskelmoidusta hyväksi käytöstä, vaan oppilaiden vakaumuksesta, että he uusissa kirjoituksissaan vaalivat siinä määrin opettajan ajattelun perintöä, että saattoivat kirjoittaa hänen nimissään. Näin he tietenkin saavuttivat myös laajemman lukijakunnan tärkeäksi pitämälleen sanomalle.

UT:n evankeliumit on kirjoitettu Paavalin kirjeitä myöhemmin huolimatta siitä, että niiden aiheena ovat Jeesuksen opetus, toiminta ja keskeiset elämänvaiheet. Välitömästi ensimmäisen pääsiäisen jälkeen ei koettu tarvittavan tällaisia kirjoituksia. Jeesuksen odotettiin palaavan takaisin milä hetkellä hyvänsä. Oli vain nopeasti julistettava sanomaa Jumalan ratkaisevasta pelastusteosta ja siihen liittyvästä haasteesta. Miksi siis kuluttaa kallista aikaa laatimalla kirjoituksia siitä? Sitäpaitsi alkukristillisessä yhteisössä oli edelleen runsaasti henkilöitä, jotka olivat itse olleet mukana Jeesuksen opetuslapsipiirissä ja nähneet "kaikehen". Jeesuksen opetukset ja kertomukset hänen toiminnastaan säilyivät ihmisten mielissä ja välittyivät aluksi vain suullisessa muodossaan. On vaikeaa sanoa, milloin ja miksi niitä ryhdyttiin ensiksi merkitsemään muistiin. On arveltu, että silminnäkijäskupolven vähittäinen kuoleminen ja taivaallisen Kristusolento-kristologian koros-

tuminen historiallisen Jeesus Nasaretilaisen kustannuksella olivat pääsyitä kirjallisen evankeliumitradition kehittymiselle. Oli miten oli, ensiksi syntyi Jeesuksen lausumien ja vertausten kokoelmia sekä kärsimyshistoria. Vuoden 70 paikkeilla syntyi ensimmäinen kokonainen evankeliumi, joka nykyään tunnetaan Markuksen evankeliumina. Ajoitus perustuu evankeliumin 3. lukuun, joka heijastelee juutalaissodan ahdistuksia (13,14). Kahdessa muussa ns. synoptisessa evankeliumissa (Mt ja Lk) on käytetty lähteenä Markuksen evankeliumia, kuten näiden kolmen vertailu osoittaa, sekä erillistä Jeesuksen lausumien ja puheiden kokoelmaa (Q). Matteuksen ja Luukkaan evankeliumit on kirjoitettu noin 10-30 vuotta Markuksen evankeliumia myöhemmin.

Johanneksen evankeliumi poikkeaa selvästi synoptisista evankeliumeista. Sen kronologia on erilainen ja Johanneksen evankeliumin Jeesus ei opeta vertauksin Jumalan valtakunnasta, vaan pitää teologisesti syvälle luotaavia, pitkiä puheita. Jos synoptisten evankeliumien kirjoittajien voidaan katsoa tietyllä tavalla pyrkineen historialliseen esitykseen, niin Johanneksen Jeesus-kuva on pelkistetyt teologinen. Kaikesta päättäen Johanneksen evankeliumi on syntynyt ensimmäisen vuosisadan loppupuolella. Evankeliumissa on tosin käytetty varhaisempaa aineistoa ja ennen julkaisemistaan se on vielä käynyt läpi toimitusvaiheen, jolloin mm. luku 21 on lisätty evankeliumin loppuun.

Hebrealaiskirje ja Katoliset kirjeet (1 ja 2 Piet, 1,2 ja 3 Joh, Jaak, Juud) on kirjoitettu ensimmäisen ja toisen vuosisadan vaihteen molemmin puolin. Nuorin Katolisista kirjeistä, 2. Pietarin kirje, on Juudan kirjeen laajennettu versio (vrt. 2 Piet 2 ja Juud) ja peräisin toisen vuosisadan toiselta neljännekseltä.

Ilmestyskirja, UT:n ainoa apokalyptinen kirjoitus, on syntynyt vainotilanteessa, joka on kohdistunut Vähän-Aasian seurakuntiin. Tällainen vaino on luontevimmin sijoitettavissa Rooman keisarin, Domitianuksen, hallintoajalle, n. 95 jKr.

Vanhan testamentin kaanonin syntyhistoria

Kaanonilla tarkoitetaan kirjoitusten kokoelmaa, joiden katsotaan sisältävän uskonnon keskeisimmän sisällön ja sitovat periaatteet. Juutalaisen uskonnon pyhien kirjoitusten kokoaminen alkoi viidennellä vuosisadalla ennen ajanlaskumme alkua, Babylonin pakkosiirtolaisuuden jälkeen. Edessä oli kuitenkin pitkä prosessi. Toora ja ns. edelliset profeetat näyttävät saavuttaneen erityisen arvoaseman neljännellä vuosisadalla eKr. VT:n apokryfisen kirjan, Siirakin kirjan, esipuheen kirjoittaja, varsinainen tekstin kirjoittajan pojanpoika, mainitsee isoisänsä tutkineen toisen vuosisadan alkupuolella toora, profeettoja ja " muita isiemme kirjoituksia". Tämä merkitsee, että tuossa vaiheessa myös jälkimmäisten profeettojen kokoelma oli selvästi rajattu. "Kirjoitusten" kokoelman rajat näyttävät sitävästoin olleen tuolloin vielä melko häilyvät, koska pojanpoika pitää isoisänsäkin kirjoitusta yhdenvertaisena niiden kanssa.

Runsaan kahden sadan vuoden aikana VT:n kaanonin rajat alkavat selkiintyä kolmannenkin kirjoituskokoelman osalta. Ensimmäisen kristillisen vuosisadan loppupuolella kirjoittaneet juutalainen historioitsija, Josefus, ja 4. Esran kirjan kirjoittaja tuntevat juutalaisen pyhien kirjoitusten kokoelman siinä laajuudessa, kuin ne esiintyvät nykyisessä hepreankielisessä VT:ssä. Tämä ei kuitenkaan vielä merkitse kaanon-keskustelun päättymistä. Rabbiiniset tekstit osoittavat, että Jamniassakin, joka oli farisealaisen juutalaisuuden opillinen ja sivistyksellinen keskus Jerusalemin hävityksen jälkeen 70 jKr., pohdittiin vielä Saarnaajan kirjan, Korkean Veisun ja Esterin kirjan asemaa kaanonissa. Ns. Kuolleen meren kirjakkääröt Qumranista paljastavat, että siellä vaikuttanut juutalainen ryhmä tuntemamme heprealaisen VT:n kirjoitusten lisäksi (ehkä Esterin kirjaa lukuunottamatta) käytti myös muita juutalaisia kirjoituksia sekä laati omia, yhteisön uskonnollista elämää ohjaavia, arvovaltaisia tekstejä. On myös ilmeistä, etteivät ainakaan kaikki UT:n kirjoittajat rajanneet VT:n kaanonin Josefuksen ja 4. Esran kirjan kir-

joittajan tavoin. UT:ssa löytyy useita muistumia apokryfisista ja ns. pseudepigrafisista juutalaisista kirjoituksista. Jopa joku-
nen suora lainauskin tavataan (esim. Juud 14.15 = 1 Enok 1,9). Asianomaiset UT:n kirjoittajat katsoivat kyseisten apokryfis-
ten ja pseudepigrafisten tekstikohtien ole-
van samalla tavalla auktoritatiivisia kuin
tuntemastamme hepreankielisestä VT:sta-
kin lainaamansa kohdat. Itse asiassa tämä
suhtautuminen juutalaisiin teksteihin säilyy
vielä UT:n jälkeisissäkin kristillisissä kir-
joituksissa. Vasta vuonna 170 jKr. Melito
Sardeslainen laati ensimmäisen nimen-
omaisen kristillisen VT:n kirjoitusten ko-
koelman, joka vastasi nykyistä hepreankie-
listä VT:n kaanonin. Siitä puuttui vain Es-
terin kirja. Läntisessä kirkossa sisällytettiin
senkin jälkeen apokryfiset kirjat useimmi-
ten kaanoniin ja idässäkin VT:n kaanoniin
liitettiin hepreankielisen, juutalaisen kaa-
nonin tekstien apokryfisia laajennuksia.
Edellä esitetyn perusteella on selvää, että
juutalaisen VT:n kaanonin rajoja ei oltu
vielä yleisesti hyväksytty ensimmäisellä
vuosisadalla, vaan vasta toisella, ja kristilli-
sen VT:n rajat nähdään yhä eri tavoin eri
kristillisissä perinteissä.

Mitkä olivat sitten ne kriteerit, joiden
mukaan juutalainen VT:n kaanon muodos-
tettiin? Josefuksen mukaan kanonisten kir-
jojen täytyy olla peräisin profeetallisen ins-
piraation aikakaudelta, joka alkoi Moosek-
sesta ja päättyi Esraan. Rabbiininen kirjal-
isuus yhtyi tähän käsitykseen. Sentähden
sekä Josefus että rabbiiniset tekstit ajoitta-
vat kaikki VT:n kirjoitukset tälle aikavälil-
le. Siksi uskotaan esimerkiksi, että Moo-
seksen kirjojen lisäksi Mooses on kirjoitta-
nut Jobin kirjan, ja ns. Suuren synagoogan
miehet eli Esran työtoverit Danielin ja Este-
rin kirjat.

Kun profeetallisen alkuperän kriteerin
merkitystä arvioidaan, on syytä todeta, että
merkkejä sen soveltamisesta ei löydy mis-
sään juutalaisessa kirjallisuudessa ennen
Josefusta. Näinollen suurimmalla osalla
VT:n kirjoituksilla oli jo arvovaltainen ase-
ma, ennenkuin kyseistä kriteeriä oli edes
pohdittu. Onkin luultavaa, että enemmän
kuin arvovaltaisen kirjoituksen valikoinnissa
sillä on ollut merkitystä polemiikissa myöhäi-
sempää apokryfista ja pseudepigrafista juu-

talaista sekä myös varhaiskristillistä kirjalli-
suutta vastaan. Tosin esimerkiksi Siirakin
kirja on tämän kriteerin seurauksena saatta-
nut jäädä juutalaisen VT:n kaanonin ulko-
puolelle. Tosiasiallisten kriteerien, jotka täyt-
tämällä aiemmat kirjoitukset olivat saavutta-
neet arvostetun pyhän kirjoituksen aseman,
on täytynyt olla sisällöllisiä. Kirjoitukset ovat
puhutelleet, tulkinneet aidosti ihmisten us-
konnollisia kokemuksia tai ajan ilmiöitä, tar-
jonneet ohjausta jokapäiväisten ratkaisujen
tekemisessä ja palvelleet kulttitoimintojen to-
teuttamisessa.

Ennenkuin VT:n kaanonin käsittely pääte-
tään, on syytä vielä kysyä, miksi VT:sta tuli
osa kristittyjen Raamattua. Vastaus on oike-
astaan melko yksinkertainen. VT:sta ei ni-
mittäin koskaan tullut kristittyjen pyhää kir-
jaa. Se oli sitä aina. Se oli Jeesuksen, Paava-
lin ja Pietarin pyhä kirja ja tässä suhteessa
Jeesuksen ylösnousemus ei muuttanut mi-
tään. Itse asiassa ensimmäisen sadan vuoden
aikana kristillisellä seurakunnalla ei ollut
muuta yhteistä pyhää kirjaa kuin VT:n kir-
joitusten kokoelma — tai paremminkin ko-
koelmia — koska sen rajat eivät olleet vielä
täysin selvät. On tietenkin luonnollista, että
pääsiäisen jälkeen sitä luettiin uudessa valos-
sa. Se oli nyt Kristuksen kirja, joka ennakolta
julisti Kristusta ja jonka kautta Kristus itse
opastaa seuraajiaan. Sen lisäksi VT tarjosi
uskonnollisen kielen ja käsitteistön, jonka
valossa uusia kokemuksia tulkittiin. Ei edes
se, että kristillinen yhteisö vähitellen hylkäsi
juutalaisen lain velvoitteet ja kristillinen lähe-
tystyö rikkoi juutalais-kansalliset rajat, hor-
juttanut suhdetta VT:iin. VT oli ja pysyi kris-
tittyjen pyhänä kirjana. Ne ryhmät, esim.
Markion ja hänen seuraajansa, jotka lain
myötä hylkäsivät myös VT:n, jäivät vähem-
mistöön.

Uuden testamentin kaanonin syntyhistoria

UT:n kirjoituksia ei ole laadittu kristillistä
pyhien kirjoitusten kokoelmaa varten. Ne
ovat pääsääntöisesti syntyneet vastauksena
niihin tarpeisiin ja ongelmiin, joita esiintyi
niissä kristillisissä yhteisöissä, joille kyseiset
kirjoitukset on osoitettu. Mikä sitten antoi
sysäyksen kanonisointikehitykselle, joka teki

näistä "tilanteen pakosta" syntyneistä kirjoituksista koko kirkon uskoa ja opetusta sääteleviä kirjoja? Selitys on yksinkertainen. VT:n kirjoitusten tavoin varhaiskristillisten teosten katsottiin syntyneen Hengen innoituksesta. Looginen seuraus tästä oli: koska VT:n kirjoitukset nauttivat erityistä pyhille kirjoituksille kuuluvaa arvontoa, sama asema tulisi kuulua myös uusille Hengen vaikutuksesta syntyneille kirjoituksille. Tämä johti kirjoitusten kokoamiseen, levittämiseen laajemmalle lukijakunnalle ja niiden käyttöön uusia tekstejä luotaessa. Tästä ei luonnollisestikaan ollut kuin askel seuraavaan kehitysvaiheeseen: kristillisen kirkon luoman, UT:n kirjoituskokoelman muodostamiseen. Tosin ennenkuin se askel otettiin ja Hengen innoittamien ensimmäisen ja toisen vuosisadan kristillisten kirjoitusten joukosta seuloitui esiin UT:n kaanon, aikaa kului varsin runsaasti.

Ennenkuin prosessi oli edes idullaan, harhaoppisena tuomittu Markion ehti laatia oman "kaanoninsa", joka koostui muokatuista Luukkaan evankeliumista ja kymmenestä Paavalin kirjeestä sekä ilmeisesti erästä hänen omasta teoksestaan. On arveltu, että Markionin kirjoituskokoelma on osaltaan vaikuttanut kanonisointiprosessin käynnistämiseen.

Ensimmäinen laajempi varhaiskristillinen kirjoituskokoelma on Paavalin kirjeiden kokoelma. Sellaiseen viitataan jo toisen vuosisadan alussa Ignatiuksen kirjoituksissa sekä noin neljännesvuosisata myöhemmin 2. Pietarin kirjeessä. Koska Markionin "kaanon" sisälsi myös 10 Paavalin kirjettä (Pastoraalikirjeet puuttuivat), näyttää ilmeiseltä, että toisen vuosisadan puolivälissä Paavalin kirjeiden kokoelma on jo ollut melko yleisesti tunnettu. Evankeliumikokoelman tie oli huomattavasti kivikkoisempi. Justinus Marttyyrin, joka kuoli noin 165 jKr., tiedämme olevan ensimmäinen, joka tunsi neljän evankeliumin kokoelman. Silti vielä toisen vuosisadan lopulla kirkkoisä Ireneuksen täytyi perustella, miksi tähän kokoelmaan kuului juuri neljä evankeliumia. Hän taisteli kahta rintamaa vastaan: niitä, joiden mielestä kristillisellä kirkolla oli vain yksi evankeliumi (ja senkin ehkä tulisi olla suullisessa muodossa) sekä niitä, jotka neljän evankeliumin lisäksi pitivät arvossa muutakin

Jeesus-traditiota, erityisesti salattua ilmoitusta, jota neljä evankeliumia eivät lainkaan sisältäneet. Vasta kolmannen vuosisadan alussa neljän evankeliumin kokoelma vakiinnutti asemansa kirkossa. Tosin Syyrian kirkossa vielä pitkään tämän jälkeenkin käytettiin niiden ohella Tatianuksen evankeliumiharmoniaa, jossa neljän evankeliumin sisältö oli punottu yhtenäiseksi kertomukseksi.

Kolmannen vuosisadan kirkkoisät taittoivat innokkaasti peistä varhaiskristillisten kirjoitusten arvosta ja asemasta kirkon käytössä. Yksittäisistä kirjoituksista edellä mainittujen Paavalin kirjeitten, joiden joukkoon luettiin nyt myös Pastoraalikirjeet, ja neljän evankeliumin kokoelman lisäksi hyväksyttiin melko yksimielisesti Apostolien teot, 1. Pietarin kirje, 1. Johanneksen kirje, Hebrealaiskirje idässä ja Ilmestyskirja lännessä. Kiistellyjä kirjoituksia olivat Jaakobin, Juudan ja 2. Pietarin kirje sekä lyhyet Johanneksen kirjeet. Jotkut kirkkoisät ja seurakunnat pitivät auktoritatiivisina myös sellaisia kirjoituksia, jotka eivät sitten tulleetkaan mukaan UT:n kaanoniin, kuten esim. Barnabaan kirje, Pietarin apokalypsi, Hermaan Paimen, 1. Kleemensin kirje ja Didakhe. Merkillepantavaa on, ettei kolmannella vuosisadalla todistettavasti vielä kukaan määritellyt sitä kirjoituskokoelmaa, joka ainoastaan sisältäisi kirkon hyväksymät kirjoitukset. Kaanonista sanan varsinaisessa merkityksessä ei vielä keskusteltu.

Neljännelle vuosisadalle tultaessa tilanne muuttui ratkaisevasti. Silloin ryhdyttiin laatimaan luetteloita kirjoituksista, joiden katsottiin ansaitsevan paikan UT:n kirjoitusten kokoelmassa. Ensimmäisen tällaisen luettelon, joka täysin vastaa nykyisen UT:n laajuutta, esitti Aleksandrian piispa, Athanasius, pääsiäiskirjeessään vuonna 367. Hän oli myös ensimmäinen, joka kutsui tätä pyhien kirjoitusten kokoelmaa kaanoniksi. Athanasiuksen kirjeellä oli käänteentekevä vaikutus koko kristillisessä kirkossa. Sen myötä eniten kiistelyn kohteena olleet Katoliset kirjeet saavuttivat melko pian pysyvän aseman idän kirkossa ja vähän myöhemmin lännessä.

UT:n kaanonin rajojen yleinen selkiintyminen ei kuitenkaan päättänyt kaanonkeskustelua kerralla. Alueellisia erimielisyyk-

siä esiintyi vielä pitkään. Neljänneltä vuosisadalta peräisin oleva Raamatun käsikirjoitus, Codex Sinaiticus, sisältää Septuagintan ja Athanasiuksen luettelon mukaisten kirjoitusten lisäksi Barnabaan kirjeen ja Hermaan Paimenen. Vuosisadan verran nuorempi Codex Alexandrinus sisältää puolestaan 1. ja 2. Kleemensin kirjeen. Neljännen vuosisadan loppupuolella Syyriassa oli seurakuntia, joiden UT:n kaanonista puuttivat Paavalin kirje Filemonille, Katoliset kirjeet ja Ilmestyskirja, sitävastoin siihen kuuluivat Tatianuksen evankeliumiharmonia ja Paavalin 3. Korinttolaiskirje. 600-luvulla Espanjassa yhä esitettiin, että Ilmestyskirja olisi jätettävä kaanonin ulkopuolelle. Lienee myöskin tunnettua, että Martin Luther sijoitti Jaakobin ja Juudan kirjeen sekä Ilmestyskirjan saksankielisen UT:n käännöksensä loppuun eikä ulottanut niihin myöskään sivunumerointia, koska hän katsoi niiden olevan teologisessa epäsoinnussa muiden kanonisten kirjoitusten kanssa. Varsin myöhään ja monella alueella käydyn keskustelun UT:n laajuudesta on mahdollistanut se tosiasia, ettei kaanonin rajoja ole koskaan vahvistettu *koko* kristillistä kirkkoa koskevalla päätöksellä.

Lopuksi on pohdittava, mitkä olivat UT:n kirjoitusten kanonisoinnin kriteerit? 300-luvun alkupuolella kirkkoisä Eusebius jakoi varhaiskristilliset kirjoitukset hyväksyttyihin ja hylättyihin sen perusteella, oliko niillä apostolinen alkuperä ja nauttivatko ne universaalista kirkollista arvostusta. Näiden ulkoisten kriteerien lisäksi, joita johdonmukaisesti ja tietoisesti sovellettiin verrattain myöhään, arvioitiin myös kirjoitusten sisältöä. Itse asiassa suurin osa kahden ensimmäisen vuosisadan varhaiskristillistä kirjoituksista jakaantui jyyiin ja akanoihin sisällöllisin perustein jo, ennenkuin ne edes ylsivät kahden ulkoisen kriteerin puntariin. Tätä osoittaa toisen ja kolmannen vuosisadan aikana apostolien nimissä kirjoitetun laajan evankeliumi- ja aktakirjallisuuden kohtalo. Niiden näennäinen apostolisuus ja melkoinen suosiokaan eivät auttaneet niitä saavuttamaan yleisesti hyväksyttyä asemaa. Samoin kuin Hebrealaiskirjeen ja Ilmestyskirjan asema "kanonisten" kirjojen joukossa oli asetettu ky-

seenalaiseksi teologisin perustein, ne olivat lähellä jäädä kaanonin ulkopuolelle, vaikka monet todistivatkin niiden apostolisen alkuperän puolesta. Jo hyväksytyillä kirjoituksilla kuten Matteuksen ja Markuksen evankeliumeilla ei sen sijaan ollut suuria vaikeuksia apostolisuuden vaatimuksen suhteen. Ne "puettiin" sellaiseen asuun, joka täytti kyseisen kriteerin vaatimukset.

UT:n kanonisointi ei keskeisten kirjoitusten osalta ollut sattuman satoa tai kirkkopoliittisen päätöksenteon tulosta. Kirkko hyväksyessään vähitellen UT:n käyttöönsä vain sinetöi sen prosessin lopputuloksen, jonka kirjoitukset itse olivat aiheuttaneet. Ainoastaan vähemmän tärkeiden kirjoitusten kohdalla kirkon päättävät elimet tai jotkut yksittäiset kirkolliset johtajat astuivat ratkaisijoiden asemaan. Ei olisi tarvittu paljoakaan, niin 2. Pietarin kirje tai 3. Johanneksen kirje olisi jäänyt kaanonin ulkopuolelle ja Hermaan Paimenesta tai Didakhesta olisi tullut osa kristillisen kirkon pyhien kirjoitusten kokoelmaa. Kuitenkaan eivät edes toisenlaiset historialliset olosuhteet olisi muuttaneet suuresti UT:n kaanonin kokonaiskuva. UT:n keskeisissä kirjoituksissa itsessään, niiden sisällössä ja sanomassa, oli jotakin sellaista, joka tulkitsi varhaisten kristittyjen uskonnollisia kokemuksia ja kosketti heidän sisimpiä tuntojaan siinä määrin aidosti, ettei mikään voinut estää niitä tulemasta osaksi näiden ihmisten pyhiä kirjoituksia. Tässä kaiketi piilee Raamatun salaisuus. Siihen sisältyviin kirjoituksiin ei ole lyöty kanonista leimaa etukäteen ulkoapäin, vaan niiden auktoriteetti tai paremminkin vetovoima kätkeytyy niiden omaan sanomaan.

Artikkeli perustuu Joensuussa Kriittisen korkeakoulun luentosarjassa "Raamattu ja sen merkitys" syksyllä 1985 pidettyyn esitelmään.

Seppo Matinvesi:

Raamatun kääntäminen kielellisenä, opillisena ja yhteiskunnallisena ongelmana

Minkä tahansa tekstin kääntäminen on pulmallista. Näin on varsinkin merkittävänä pidettyjen tekstien laita. Kulttuurissamme Raamatun katsotaan kuuluvan kaikkein arvokkaimpiin teoksiin. Fundamentalismiin taipuvat suunnat antavat sille jopa merkityksen, että se on Jumalan puhetta — suurempaa arvoa ei voi millegään tapahtumalle antaa. Parhaillaan tehdään töitä Raamatun käännöksen kanssa. Käännöstyötä on esitelty ikäänkuin kysymyksessä olisi vain kielellinen ongelma. Se on kuitenkin myös opillinen ja yhteiskunnallinen kysymys.

Mikä Raamattu?

Raamatun käännöksen ensimmäinen pulma on kysymys mukaan otettavista kirjoituksista.

Kirjoituskokoelmana Raamattu on Suomessa ollut vuosisatoja saman sisältöinen ja tästä syystä Raamattuun mukaan otettavat kirjoitukset vaikuttavat ensi näkemältä ongelmattomilta. Maailmalla on kuitenkin raamatuksi katsottuja kirjoja, joissa kirjoitusten kokoelma hieman vaihtelee. Usein viitataan muinaisen Egyptin kuolleiden kirjaan (kuvaukseen kuoleman jälkeisistä tapahtumista). Tämä ei tietääkseni ole koskaan kuulunut raamatuksi nimitettyyn

kirjoituskokoelmaan. Makkabealaiskirja tai Tobiaksen kirja ovat kirjoituksia, joiden mukaan ottaminen olisi hyvin perusteltavissa.

Toinen kirjoituksiin liittyvä pulma on tekstin alkuperäisyys. Useimmista mukana olevista kirjoituksista on käytettävissä erilaisia versioita, joiden kohdalta yksityiskohdissa on eroja. Jonkin lauseen avainsana saattaa eri "alkuperäislähteissä" vaihdella hyvinkin paljon.

Edellä olevalla ei ole tahdottu asettaa kiistanalaiseksi fundamentalistista käsitystä Raamatusta Jumalan sanana.

Mikä kulttuuri?

Oletetaan, että käytettävissä on alkuperäinen Raamattu ja kääntäjät ovat tulleet vakuuttuneiksi tekstin alkuperäisyydestä. Kysymys Raamatun "ulkoasusta" on tullut ratkaistuksi. Pulmaksi tulee nyt sisältö. Käännetäänkö se aikansa kulttuurin, nykyisen kulttuurin vai jonkin muun kulttuurin (kirjoittajan tavoite) mukaisesti?

Kirjoittamisen ajan kulttuurista olkoon esimerkkinä apostoli Paavalin kirje. Luonnehtiessaan Kristusta hän kirjoittaa tämän olevan ylempänä kaikkia, mikä Raamatussa

on käännetty valtaa, voimaa ... jne. Kääntäjä käyttää nimisanan yksikön partitiivia. Latinankielisessä tekstissä on myös yksikön partitiivi, mutta kreikkankielisessä alkupe-
räisessä tekstissä on monikon partitiivi. Tämän mukaan käännöksen tulisi kuulua 'Valtoja, Voimia...'. Sen ajan ihmisen maailma oli täynnä eri nimisiä jumalallisia olentoja. Katoliset kirkot tuntevat ne vieläkin (esim. ikonit).

Jos pitäydytään kieliopillisesti ja kulttuurisesti tarkkaan käännökseen joudutaan opillisiin ongelmiin ja tilanteeseen, jossa lukijalta edellytetään antiikin Välimeren pohjukan kulttuurien tuntemusta. Vielä vaikeammaksi kirjoittamisajankohdan kulttuurin pohjalta tapahtuva käännös tulee käsitteiden sisällöllisissä eroissa.

Sana 'pneuma' liitetään pelastusoppiin. Sanakirja antaa sille kaksi eri merkitystä. Kreikkalainen kuitenkin koki maailman-
kaikkeudessa yhden ilmiölaadun, jota hän nimitti pneumaksi. Oman kulttuurimme pohjalta emme pysty tätä ilmiötä ajattelemaan. On olemassa myös päinvastaisia esimerkkejä: meille on olemassa vain yksi ilmiö — rakkaus — jota sellaisenaan ei kreikkalaiselle ollut. Hänelle sukupuolinen halu (seksuaalisuus), sielujen yhteisymmärrys (erotiikka) ja henkinen rakkaus (agape) olivat kolme eri asiaa.

Oma kulttuurimme käännöksen pohjana

Raamatunkäännöskomitea kääntää tekstin siten, että ihminen, joka ajattelee vallitsevan suomalaisen kulttuurin mukaisesti ymmärtää tekstin melko vaivattomasti. Alustavasti nähdyt käännösehdotukset ovat hyvää ja kaunista suomea sekä helposti ymmärrettävissä.

Käännettäessä on ajateltu, että a) evankelis-luterilainen tulkinta on oikeassa ja b) nykyinen vallitseva tieteellinen käsitys maailmantapahtumisesta on oikeassa. Kumpikaan väite ei välttämättä ole tosi. Perustelut toisenlaisia käsityksiä on olemassa. Eri tieteenaloilla on hyvinkin poikkeavat käsityksensä ihmisestä ja eri tieteiden paradigmoista eli perususkomuksista keskustellaan kunkin tieteen sisällä. Kulttuurit muuntu-

vat ajassa ja nykyinen ajattelutapamme voi vääristää asioita paljonkin.

Kirjoittajan kulttuurin pohjalta kääntäminen

Tekstissä voidaan erottaa erilaisia ulottuvuuksia. Perustasona on teksti 'sellaisena kuin se on' eli eri kirjaimet, sanat, lauseet, kielioppi muodot jne. Tekstiin kuuluu myös sen 'juoni', se miten tapahtumat etenevät. Ensiksi kerrotaan jokin asia, sitten jokin toinen. Evankeliumeissa jokainen evankelista aloittaa kirjoituksensa kertomalla ensiksi jonkin asian. Johanneksen evankeliumissa aloitetaan 'Alussa oli Sana...' ja sitten jatketaan kasteesta Jordanilla jne.

Kolmantena ulottuvuutena on tekstissä kerrottavien asioiden suhde toisiinsa, tekstin rakenne. Mitä asiaa korostetaan, miten kuvatut asiat saatetaan suhteeseen toistensa kanssa jne. Voidaan esimerkiksi kysyä, kuka puhuu ja kenelle. Evankelista Lukas (legendojen mukaan lääkäri) kuvaa ihmeperannuksia rakenteellisesti yhdenmukaisesti. Kristus puhuu täysin eri tyylillä puhuessaan opetuslapsilleen kuin muille. Opetuslapset usein tuskailevat, kun eivät ymmärrä kansalle kerrottuja vertauksia ja pyytävät selityksiä.

Edellä mainituissa laaduissa kääntäjä voi tukeutua objektiivisiksi kutsuttuihin tosiasioiden. Näistä asioista ei juuri vallitse erimielisyyttä niidenkään kesken, jotka ovat päätyneet erilaisiin käännöksiin.

Ongelmaksi muodostuu, että Raamatun kirjoittajat eivät olleet vain aikansa kulttuurin edustajia, vaan ennen kaikkea sen uudistajia. Kirjoituksilla pyritään selvästi joihinkin tavoitteisiin. Mitä tietty teksti merkitsee? Minkä ajatuksen puhuja tai kirjoittaja yritti välittää lauseellaan ja sanoil-
laan?

Tunnetun kulttuurin sisällä pysyttäessä merkitys voidaan löytää helposti. Oman aikamme kulttuurien eroista on seuraava esimerkki. Bemba-heimoon kuuluva pappi (United Church of Zambia) saarnaa ensimmäisestä ihmeteosta, veden muuttumisesta viiniksi. Tavallisesti evankelis-luterilainen pappi puhuu siitä, mitä vesi ja viini kuvaavat. Luulen, ettei kukaan suomalaisen kulttuurin perusteella osaisi kysyä kovinkaan helposti tätä pappia askarruttanut-

ta kysymystä: 'Millä oikeudella Maria puuttuu häämenoihin?' Kysymys on kuitenkin täysin oikeutettu.

Afrikkalaisissa kulttuurissa sosiaaliset roolit ovat olennaisia ja toiminta jäsenyyti niistä käsin. Oma kulttuurimme on tuotossuuntautunut. Me jäsenämme tapahtumisen tavoitteesta käsin. Afrikkalaisen kääntäjän kannalta sosiaalisia rooleja käsittelevät kohdat ovat tärkeitä. Suomalaisen kannalta tulos, veden muuttuminen viiniksi. Afrikkalainen oikeus syntyy sosiaalisesta roolista, suomalainen tiedosta ja osaamisesta.

Teksti on niukkaa ja vain olennainen kerrotaan. Minkä merkityksen kirjoittaja on halunnut välittää sillä, että jälleen jokin tapahtuu 'kolmantena päivänä', että paikka on taas sekarotuisten samarialaisten Galilea, että puhutaan puhdistusruukuista, että niitä on kuusi ja että ensiksi poika kieltäytyy tekemästä, mitä äiti käskää ja sitten kuitenkin tekee käskyn mukaan. Kirjoittajat olivat oman aikansa kulttuurin uudistajia, joille asioilla saattoi olla eri merkitys kuin omana aikanaan yleensä, tai nykyisin vallitsevassa kulttuurissa.

Mitä evankelista Johannes tarkoitti logoksella? Minkälaisen sisällön kuvaamiseen hän käytti sanaa logos? Hän käyttää samasta asiasta myös nimitystä alfa ja omega. Kreikkalaisessa kulttuurissa logos oli nimenä luovalle sieluntoiminnalle, joka tuottaa ajatuksia. Logoksen avulla luotiin ajatukset (käsitteet ja ajatuskuvat). Kreikkalainen liitti logiikan inhimilliseen sieluntoimintaan. Johannes ymmärtääkseni nimittää logokseksi maailmankaikkeudessa vallitsevaa luovaa ajattelua tai puhetta. Hän ei puhu inhimillisestä ajattelusta, vaan maailmanajattelusta. Näin Kalevalan juhluvuonna suomalaisen kulttuurin pohjalta käänнос voisi olla Maailman Syntysana.

Kääntäjän kulttuuriin (tarkoitukseen) nojaava käänносvalinta edellyttää, että se pystytään saamaan selville. Hänen tarkoituksensa olivat hänen ajatuksiaan. Näihin emme pääse käsiksi muutoin kuin tulkitsemalla. Ei ole 'objektiivista' tapaa niiden selvittämiseksi.

Objektiivisuuden ongelma ja kääntäjän valinnat

Kaiken kääntämisen ydin lieenee siinä, että kääntäjä pystyy välittämään ajatuksen, jonka kirjoittaja on halunnut ilmaista. Miten tavoittaa ja kääntää ajatus, jota kirjoittajan aikaisessa tai oman aikamme kulttuurissa ei ole? Miten löytää kulttuurin uudistamiseen tähdännyt ajatus, jonka mukaisesti kulttuuri ei ehkä uudistunutkaan? Kirkkohistoria on täynnä tiukkoja oppiriitoja ja niukkoja äänestysvoittoja.

Raamatun kääntäjällä ei liene valittavanaan kuin kolme mahdollisuutta:

1) Hän voi hyväksyä jonkin maailmankäsityksen oikeaksi ja kääntää siten, että tästä käsityksestä lähtien teksti on ymmärrettävissä (kirjoittajan aikainen tai kääntäjän aikainen kulttuuri). Käänнос on väistämättä tällöin sidoksissa johonkin oppiin ja edistää sitä.

2) Luottaa joihinkin päättelysääntöihin — esim. sana pneuma käännetään aina sanaksi ilma tai henki (tuloksena järjestelmällinen käänнос, joka irroittaa tekstin kaikista kulttuureista). Käänнос on muodollisesti oikein, mutta sisällöllisesti käsittämätön.

3) Luottaa omaan havainto- ja ajattelukykyynsä ja niiden avulla yrittää löytää kirjoittajan tarkoitus (eli luottaa siihen, että hänellä on kyky tunnistaa mikä tarkoitus kielellisen asun takana on). Tuloksena voi olla opillisiin ongelmiin johtava, mutta persoonallinen käänнос.

Ymmärtääkseni viimeksi mainittu valinta olisi lähinnä uskollinen Uuden Testamentin tekstien omille pyrkimyksille. Niissä korostetaan, että ihmisen tulee itse päättää, mikä on oikein ja mikä väärin, itse tunnistaa, mikä henki missäkin ilmiössä vallitsee. Juuri tähän suuntaan kirjoittajat halusivat uudistaa aikansa kulttuuria.

Raamatunkäänнос yhteiskunnallisena kysymyksenä

Raamatun käänностyötä voi lähestyä myös yhteiskunnallisena ilmiönä. Tällöin voidaan kysyä, missä käännetään, ketkä kääntävät, kuka maksaa, miten kääntäjät suhtautuvat toisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin

ja mitä tarkoitusta käännöstyö palvelee.

Tarkoituksissa on kaksi puolta: toinen on se, mitä kääntäjät itse tietoisesti haluavat ja toinen on se, mitä todellisuudessa tapahtuu. Minkälaista yhteiskunnallista ajattelutapaa palvelee pyrkimys yhteen viralliseen Raamatun käännökseen? Se palvelee ennen kaikkea omakohtaisen ajattelun väheksymistä: miksi yrittää ajatella jonkin kohdan merkitystä, kun kreikan ja suomen kielen, antiikin kulttuurien, kirkkohistorian, dogmatiikan jne. asiantuntijat ovat julistaneet tietyn ajattelutavan oikeaksi.

Asioiden merkityksen omakohtaisen pohdiskelun ja tutkiskelun väheneminen yhteiskunnassa merkinnee, että erilainen yhteiskunnallinen toiminta entistä enemmän perustuisi tunnetiloihin. Tunteet voidaan jakaa kahteen pääryhmään: myötämielisyys ja vastenmielisyys. Niihin perustuva toiminta väistämättä johtaa vääryydeksi koetun lisääntymiseen (hyväksytään myötämielisesti suhtauduttaessa väärtkin teot ja vastenmielisesti suhtauduttaessa ei hyväksytä oikeitakaan tekoja) ja sitä kautta myös lisääntyviin ristiriitoihin.

Edellä olevalla ei vähääkään väheksytä asenteiden merkitystä yhteiskunnallisessa toiminnassa, pikemminkin päin vastoin.

Omakohtaista pohdiskelua kutsutaan myös refleктоivaksi ajatteluksi: ajattelijat havainnoi ulkomaailman tapahtumisen ohella myös omia tekojaan, tunteitaan ja (aiempaa) ajatteluaan. Suomalaiset suurmiehet ovat korostaneet omakohtaista pohdiskelua. Lönnrot tähdensi omakohtaisen pohdinnan tärkeyttä. Snellman katsoi, että varsinainen persoonallisuus alkaa vasta omakohtaisesta pohdinnasta ja Runeberg-

kin korosti sitä Vanhan puutarhurin kirjeissään.

Refleктоiva ajattelu on vaikeata. Osa tutkijoista kieltää sen kokonaan. Havaintojaan ajattelemalla he ovat päätyneet ajattelemaan, ettei omalla ajattelulla ole merkitystä. He eivät kai ole tulleet havainneeksi omaa ajatteluaan. Antti Eskola katsoo, että se käynnistyy vain kriisissä. Rudolf Steiner katsoi, että se voi käynnistyä myös ilman kriisiä, joskaan näin ei usein tapahdu. Oman ajattelun käyttöön liittyvät muistot kotoa, koulusta ja työpaikalta ovat kipeitä ja ajattelemisen vaatii suuria ponnistuksia.

Omakohtaisen suhteen yhteiskunnallisiin tapahtumiin, Raamattuun tai mihin tahansa voinee kuitenkin rakentaa vain omien havaintojen ja omakohtaisen ajattelun pohjalta. Marxilainen yhteiskuntatutkimus puhuu vieraantumisesta omakohtaisen suhteen vastakohtana. Työnantaja puhuu vastuuntunnottomasta työntekijästä puhuesaan henkilöstä, jolla ei ole omakohtaista suhdetta työn tekemiseen. Kouluttaja puhuu motivaation puutteesta, kun omakohtainen suhde oppimiseen puuttuu.

Raamatun käännöksestä voidaan kysyä: edistääkö se ihmistä vapauttavaa ja yhteiskuntaan jäsentävää omakohtaista pohdiskelua vai ihmistä orjuuttavaa 'oikean opin' omaksumista, asenteellista suhtautumista ja yhteiskunnallisten vastakohtien lisääntymistä.

Lopputulokseni on, että Raamatun käännöstyö nykyisellään on uskollinen nykyiselle kulttuurille, mutta ei kirjoittajien pyrkimyksille ja että se 'virallistettuna' hirstaa yhteiskunnan kehitystä.

Esko Jalkanen:

Terveysomme yliaistilliset rakentajat

Nykyinen kulttuuri tuottaa jatkuvasti uusia sairauksia, joina tunnetaan mm. AIDS, vastasyntyneiden kehtokuolema ja MS-tauti, samalla kun esimerkiksi vanhastaan tunnettujen syövän ja allergian oteet kovelevat. Vuosikymmenien varrella tuon tuostakin esiintyneet uutiset jostain lääketieteellisesti ratkaisevasta keksinnöstä eivät näytä kyenneen kääntämään huolestuttavaa suuntaa parempaan päin. Tällä hetkellä ei enää uskota mihinkään mullistuksiin, vaikka tutkimus on laajempaa kuin koskaan.

Lääkäri pyrkii poistamaan ihmisen kehoon tulleen häiriön. Keinoja on monia. Kaikille on tyypillistä se, että käsittely käytännössä ja ajatuksissa tapahtuu aineen tasolla, kolmiulotteisessa maailmassa. Jonkin vihjeen esittäminen jostain korkeammasta, yliaistillisesta ihmiseen liittyvästä asiasta on noituutta tai vielä vahvemmin sanoin kuvattua toimintaa. Virallisesti lääketiede nauraa sellaiselle.

Löytyykö elämä jostain?

Kun katselemme hyvää suomalaista puukkoa, oikeaa lapinleukua, kova teräs ja paranaajoon pystyvä terävyys herättävät kunnioitusta todellisena materian ilmentymänä. Kun tarkastelemme samaa terästä tuhatkertaisella suurennoksella, näkymä ei olekaan sama. Pinta on rosainen, eri kokoisten kiteiden sävyttämä. Kuva ei muistuta edellistä näkymää mitenkään.

Kun terästä kuvataan yli miljoonan suurennoksella, maisema on jälleen aivan toisenlainen. Ei näy mitään kiteitä eikä edes ainetta tavallisessa mielessä, vaan verkko- maista rakennelmaa, joka muodostuu atomiytimiä kiertävistä elektronipilvistä. On siirrytty todennäköisyyksien ja matemaatti-

sesti määriteltyjen epätarkkuuksien maailmaan, missä tapahtuu asioita, joita ei voi olla olemassa. Nyrkin kokoisen atomiytimen lähin elektroni on jossain kilometrin kahden päässä. Kaikki on siten likipitään tyhjää. Vain liike ilmentää atomeja ja niiden osia.

Viime vuosina kehitetyn teorian mukaan atomin osaset rakentuvat vielä pienemmistä osista, kuudesta lajista kvarkkeja. Mistä sitten kvarkit ovat rakentuneet? Saavumme vähitellen puhtaaseen värähtelyyn, olevaisuuden pohjaan. Mitä se on? Onko se vielä jostain lähtöisin? Liittyykö se mitenkään uusplatonistien anima mundiin, maailmanhenkeen?

Mikäli teräksen paikalle tarkasteltavaksi otetaan männyn taimi, kaikki on periaatteessa samanlaista, paitsi että johonkin kohtaan atomien ja solujen maailmojen väliin, ehkä kaikkialle, asettuu elämä. Mitä se on? Onko se ainetta vai ohuempaa materiaa? Hallitseeko se ainetta vai aine sitä? Jos se hallitsee ainetta, mitkä tekijät pitävät elämää yllä? Voidaanko niihin vaikuttaa?

Toisenlaista tietoa

Allekirjoittanut on vuosikymmenien ajan viljellyt kasveja ja yrittänyt tutkia mm. kasvutapahtumaan liittyviä voimia. Tämä työ tuntui aluksi ylipääsemättömän vaikealta. Johdonmukaisen etsimisen seurauksena luonnon salaperäiset kanavat alkoivat avautua. Totesin eräänä päivänä, että varvun avulla aloin löytää maasäteilylinjoja ja vähitellen paljon muutakin. Varpu osoitautui työvälineeksi, joka ajatuksen avulla voitiin ohjata etsimään mitä tahansa, kunhan se oli moraalisesti puhtaalla alueella ja vapaata taloudellisista pyyteistä. Koko-

naan uusi maailma alkoi avautua, maailma, joka kaikessa tavoittamattomuudessaan kuitenkin oli jatkuvassa kosketuksessa meihin itseemme ja meitä ympäröivään luontoon jopa niin, että sillä puolella olivat luonnon terveyden todelliset avaimet.

Lienee paikallaan mainita, että vuosien varrella tapahtunut laajahko tutustuminen parapsykologiseen kirjallisuuteen antoi tukea omien havaintojen kiinnittämiseen jo tunnettuun yliaistilliseen rakennelmakokonaisuuteen. Alue on suunnattoman laaja. Tässä yhteydessä esille tuotavaksi riittää suppea selvitys aisteillamme havaittavaa kolmiulotteista maailmaa ohuemmista tasoista, maailmoista. Nämä ovat sisäkkäin, toinen toistaan ohuemmasta materiaasta koostuneita.

Muita maailmoja

Teosofisten oppien mukaan, jotka puolestaan rakentuvat eri uskontojen ja filosofioiden puhtaisiin peruskäsitteisiin, fyysiseen alueeseen kuuluu kiinteän, nestemäisen ja kaasumaisen olotilan jatkoksi neljä eetterialueen tasoa. Näistä koostuu jokaisen elävän olennon eetterinen olemispuoli. Se ylläpitää fyysistä olemispuolta. Useimmat sairaudet alkavat juuri eetteriruumiissa ja ilmenevät vasta myöhemmin fyysisellä puolella.

Seuraava maailma on tunnetaso, astraalitaso, jota vastaa ihmisellä tunne- eli astraaliruumis. Tuo maailma on vähintään yhtä vivahteikas kuin fyysinen maailmamme ja lisäksi neliulotteinen. Tästä johtuen esim. pöytä näkyy samanaikaisesti kaikilta puoliltaan. Materia on välkehtivää, elävää, ja siitä muodostuu silmänräpäyksessä ajatuksenmukaisia luomuksia. Tuolta alueelta löytyvät mm. tuonela, intiaanien kesämaa, juutalaisten Uusi Jerusaleem sekä loputtomiin muuta mielenkiintoista. Siellä ilmenevät myös rakkaus ja viha mahtavina voimina.

Aineen edelleen ohentuessa tulee vastaan taivas- eli mentaalialue, jota ihmisellä vastaa mentaali- eli älyruumis. Tuo maailma seitsemine alatasoineen edustaa lähinnä loogista ajattelua. Ajatukset luovat sielläkin muotoja, jotka ylemmillä tasoilla ilmenevät matemaattisina kuvioina. Ainoakaan

huono ajatus ei ulotu alueelle.

Vaikka ihmisten tietoisuuteen tulleita tasoja on vielä monta, tarvitsemme tähän esitykseen vain yhden, buddhisen eli rakkauten tason. Se on taivasaluetta ohuempaa materiaa. Buddhinen maailma on Suuren Mestariumme Kristuksen tukikohta. Sieltä käsin hän ilman ehtoja auttaa jokaista, joka vilpittömästi turvautuu häneen. Rakkauten tasolta hoidetaan koko luontoa, tosin ihmisen toimista johtuen yhä huonommalla menestyksellä.

Maasäteily

Monista asioista ei liene yhtä paljon kiistelty kuin maasäteilystä. Eräiden arvioiden mukaan puolet Suomen kansasta uskoo vesisuonisäteilyyn tai muuhun vastaavaan huolimatta virallisen tieteen asenteesta, joka on ehdottoman kielteinen. Monet ulkomaiset tutkimukset — esim. Neuvostoliitossa suoritettut — sekä Kuopion ja Joensuu yliopistojen työ tällä alueella antavat uutta valoa maasäteilyyn liittyvien ilmiöiden selvittelyssä. Yhä herkempiä laitteita jotka reagoivat säteilylinjoilla, on ostettavissa standardituotteina.

Merkittävin ihmiseen vaikuttava säteily on peräisin koko maapallon kattavasta verkostosta, joka eteläisillä alueilla muodostaa n. metrin ruutuja. Suomen etelä- ja keskialueilla on 2-2,5 metrin verkkoa ja Lapisissa jopa 6 metrin ruudukkoa. Tämä G-säteily liittyy voimakkaasti auttavana tekijänä luontoon. Havupuumme pyrkivät säteilyristeyksiin ja kasvavat niissä naapuriyksilöitään nopeammin ja terveempinä. Myös muurahais- ja mehiläispesät ovat aina ris-teyksissä. G-säteilystä staattisen sähkönn kautta rakentuvat vesisuonisäteilyt ovat myös muurahaisten, mehiläisten ja ampi-aisten suosiossa.

Esimerkiksi Gruusiassa, missä säteilylinjoja on metrin välein, kansa ei vielä kärsi niistä. Länsimaissa, taas esimerkiksi Suomessa maasäteilyn osuus ihmisten sairauksiin alkaa olla pelottava. Sellaisiin sairauksiin, jotka tehokkaasta hoidosta huolimatta paranevat vain tilapäisesti, saattaa maasäteily olla syyllinen.

Alkuainevaranto

Kun Justus v. Liebig 150 vuotta sitten totesi, että kalin, typen ja fosforin suolat edistivät viljan kasvua, ei karjavaltaisessa ja metsälaitumia käyttävässä maataloudessamme 100 vuotta myöhemmin juuri tarvinnut muuttaa tyyliä. Vain kalkkia oli pakko lisätä pelloille v. Liebigin ohjelman lisäksi. Tällä hetkellä kasvifysiologian kirjat kertovat kasvien tarvitsevan 16 alkuainetta.

1930-luvun loppupuolella Nobel-kemistimme A.I. Virtanen ilmaisi käsityksensä, että luonto vaatii takaisin kaikki ne alkuaineet, jotka löytyvät tuhasta. Yliaistillinen tutkimus kertoo samaa. Ihminen tarvitsee noin 60 alkuainetta, jotka ovat peräisin jostain luonnon rakentamasta systeemistä. Esimerkiksi merilevävalmisteet ja puuntuhka ovat tähän tarkoitukseen soveltuvia tuotteita. Epäpuhtaudet eivät kelpaa.

Kun tämänhetkisen tiedon perusteella ruokaa tuotetaan korkeintaan runsaan kymmenen alkuaineen varassa ja luonto tarvitsisi 60 alkuainetta, vajaus on pelottava. Ennen kaikkea tämä kostautuu ihmisen oman suojauskyvyn asteittaisena katoamisena. Mainittakoon, että maasäteilyn vaikutuksen tehostuessa hivenaineet ja vitamiinit alkavat vähitellen mennä läpi. Tässä tilassa olevia ihmisiä meillä on jo runsaasti.

Bioenergia

Itämailla on tuhansien vuosien ajan puhuttu "praanasta", kaikkiallisesta elämänvoimasta. Samaa tarkoittavat keskieuroppalaiset tutkijat käsitteillään "od" ja "orgon". Neuvostoliittolaiset tutkijat ovat hyvin kiinnostuneita bioplasma-käsitteestä, jolla myös tarkoitetaan samaa elävien olentojen ympäriltä havaittavaa energiakenttää.

Allekirjoittanut tutustui tähän kenttään kasvien lehtilannoituskokeiden yhteydessä. Kun jonkin ruukkukukan lehdille ruiskutettiin merileväuutetta, vallitseva energiakenttä alkoi jo parin tunnin kuluttua kasvaa kehittyen jopa kolminkertaiseksi. Aloin kutsua kenttää ylläpitävää voimaa bioenergiaksi. Se näyttää olevan peräisin vaihtelevasti eetteri-, astraali- ja mentaali-

tasoilta, osaksi jokaiselta. Veden bioenergia sisältää lisäksi huomattavan annoksen arvokasta rakkauden tason voimaa.

Kansainvälisessä kirjallisuudessa puhutaan paljon bioenergiasta, mutta minkäänlaisia täsmällisiä yksiköitä ei ole löytynyt. Niinpä jouduin ne itse etsimään. Bioenergia voidaan määrittää joko prosentteina tutkittavan kohteen jouleista (kaloreista) tai selvänä ulottuvuutena eli elävää olentoa ympäröivän kentän säteenä. Kun sanotaan, että jonkin rukiinjyvään bioenergia on 120 prosenttia, tämä tarkoittaa sitä, että rukiin kaloreiden lisäksi niihin sisältyy moniin tarkoituksiin soveltuvaa energiaa vielä toinen puoli lisää. Kun idätetyn rukiinjyvään bioenergia on n. 260 prosenttia, sen käyttöarvo on jo erittäin korkea. Kasvien, eläinten ja ihmisten bioenergian voi varsin yksinkertaisesti määritellä em. säteenä eli senttimetreinä kohteesta ulospäin. Terveen ihmisen bioenergiakenttä ulottuu n. 170 cm päähän ja sairaan sama lukema voi olla vain muutamia senttimetrejä.

Luonnonvärähtely

Luonnossa kaikki näyttää värähtelevän. Kullakin kaupungilla, kodilla ja ihmisellä on oma värähtelytasonsa, jonka voi havaita. Merkillistä kyllä kirjallisuudesta ei ole ollut apua käsitteen selventämiseksi. Jouduin tekemään asteikon siten, että annoin Piippolan pitäjässä olevalle Suomen keskisteelle värähtelyarvon 10, johon sitten vertaan kaikkia muita kohteita. Värähtelyn tutkiminen antaa hyvin lohduttoman kuvan tämänhetkisestä tilanteesta. Korkean värähtelyn vallitessa elämä on turvattu monin tavoin. Tällainen taso 35 vallitsi Suomessa 50 vuotta sitten. Nyt tuo arvo on 6.

Hyväkuntoisen ihmisen värähtely on myös 35, mutta on runsaasti henkilöitä, joiden värähtely on pudonnut yhteen. Heillä on myös bioenergiaa yleensä vain muutama senttimetri, hivenaine- ja vitamiinivarrannot ovat romahtaneet ja maasäteily vaikuttaa tuhoavasti koko koneistoon. Näillä ihmisillä ei juuri ole omaa suojauskykyä ja he ovat siten avoimia kenttiä erilaisille sairauksille vaikkapa AIDS:lle.

Kuten aikaisemmin on mainittu, terveen ihmisen bioenergia on 170 cm. Luonnonvä-

rähtely on laskenut viimeisinä viitenäkymmenenä vuotena. Tämän suunnan mukana on ihmisenkin värähtely laskenut. Sen painuessa rajan 19 alapuolelle alkaa tapahtua paljon pahaa. Bioenergiakenttä alkaa supistua ja myös maasäteily pääsee käsiksi ihmiseen. Kun maasäteily puolestaan pääsee kiristämään otettaan — se voi tapahtua muutamassa kuukaudessakin — bioenergiakenttä supistuu ja ihmisen käytössä oleva elämänvoima heikkenee. Tämä taas luo edelleen pohjaa maasäteilyn otteen kiristymiselle ja näin on jouduttu toivottomaan, pahoihin sairauksiin ja ennenaikaiseen kuolemaan johtavaan kierteseen.

On havaittavissa, että värähtelyn aleneminen on onnettoman tilanteen perussy. Selvästi myös näkyy, että tilanteen korjaaminen on aloitettava maasäteilyn estämisellä. Siihen kyllä löytyy jokamiehen keinoja. Sen jälkeen on pyrittävä nostamaan värähtelyä ja lisäämään bioenergiaa. Myös tähän on olemassa keinoja. Kun maasäteilyn loputtua hivenaineet ja vitamiinit alkavat pysyä kehossa, näiden tilanne on välittömästi korjattava. Silloin käynnistyy oma suojaustoiminta.

Valitettavasti tämän esityksen puitteisiin ei ole mahdollista sisällyttää luetteloa toimenpiteistä, joiden avulla voidaan pyrkiä korjaamaan raunioitunutta tilannetta. Voidaan kuitenkin sanoa, että onnistuminen edellyttää myönteistä käännettä suhtautumisessa koko luontoon ja tietysti toisiin ihmisiin. Ilman tätä tapahtumaa ei nostettu värähtely säily korkealla. Nykyisellä äärimmäisen tehokkuuden kaudella yleinen näkemys ei ohjaa ihmistä inhimillisyyteen.

Terveytemme rakentajat

Terveytemme neljään yliaistilliseen rakentajaan, maasäteilyyn (tai paremminkin sen poistamiseen), alkuainevarantoon, bioenergiaan ja värähtelyyn liittyy paljon mielenkiintoista tietoa. Rajoitetun tilan puitteissa yritän tuoda esille muutamia näytteitä siitä, mitä yliaistillisin keinoin voidaan tutkia. On syytä mainita, että ajan muuttuessa ulottuvuudeksi korkeammilla tasoilla on sitä tietä mahdollista tutkia menneisyyttä yhtä vaivattomasti kuin mitä tahansa muuta tapahtumaa. Tulevaisuuteenkin on

mahdollista kurkistella, mutta havainnot ovat tämän päivän tekijöihin rakentuvia todennäköisyyksiä. On jäänyt kertomatta, että pariin vuoteen en ole enää tarvinnut varpua. Tiedot tulevat ikäänkuin muistista. Kokemuksen perusteella olen oppinut luotamaan tuohon merkilliseen kanavaan.

Veden bioenergia

Puhdas vesi sisältää runsaasti bioenergiaa. Osa siitä on peräisin, kuten aikaisemmin on mainittu, korkealta buddhiselta tasolta. Veden saastuminen kuitenkin karkoittaa bioenergian. Nykyiset vedenpuhdistamot eivät kajoa bioenergiaan, mutta eivät luonnollisesti lisääkään sitä. Keskimäärin Suomessa käyttövesi on vielä hyvää, mutta näin ei ole enää monessakaan paikassa maailmalla. Vedestä on tulossa ihmiskunnan kohtalonkysymys. Bioenergian puute vaikuttaa ihmisen älyllisiin toimintoihin lisäten aggressiivisuutta ja alttiutta itsemurhiin. Tämä jo näkyykin. Ydinräjähdykset tuhoavat veden bioenergian n. 100 kilometrin säteellä. Myös veden tekeminen kaupapaputarhoissa käytetyksi 1 promillen lannoitusliuokseksi poistaa bioenergian n. 5 tunnin kuluessa. Tästä mm. löytyy perusta biologiselle viljelylle. Kasteluvesi on aina virheetöntä.

Siika on puhtaiden vesien kala. Se käyttää ravinnokseen vedessä olevia hyönteistoukkia sekä veden pinnalla pomppivia perhosia. Tutkimus osoittaa, että siika rakentaa kehostaan vain n. 15 prosenttia toukkien ja perhosten fyysisestä massasta. Loppu rakentuu veden ja em. hyönteisten bioenergiasta. Samaten lohensukuisten kalojen poikasten kasvu edellyttää raikasta vettä, koska suunnilleen puolet poikasten kasvusta rakentuu veden bioenergiasta. Vastaavanlainen esimerkki löytyy kuivalta maalta. Hyönteisten suuren bioenergian lisäksi pääksyille on tarpeen myös hyönteisiin tarttunut siitepöly. Sillä on uskomattoman suuri bioenergia, keskimäärin 500 prosenttia.

Kehto- eli kätkytkuolema

Ainakin kymmenien vuosien ajalta on tie-

toa tapahtumista, jolloin muutaman kuukauden ikäinen terveeltä vaikuttanut lapsi yllättäen kuolee nukkuessaan. Nykyisin nämä tapaukset ovat yleistyneet niin, että ne ovat jo aiheuttamassa kriisitunnelmaa esim. Länsi-Saksan lääkintöviranomaisen keskuudessa. Erityisesti tapahtuman syiden itsepäinen piilossa pysyminen on suuri huolen aihe.

Kun tuleva äiti, vaikkapa vuosia ennen raskauden alkua, on joutunut maasäteilykenttään tai ympäristöön, missä perusväärähtely on alle 4:n, hänen bioenergiakenttänsä on supistunut, ja ennen pitkää myös ravinnon mukana tulevat hivenaineet alkavat kulkeutua läpi. Nämä tapaukset eivät nykyään ole mitenkään harvinaisia.

Kuukauden ikäisellä sikiöllä bioenergiakenttä on jo 170 cm mikäli äiti on terve. Jos synnytysyhteydellä äidin bioenergiakenttä on alle 40 cm — mikä tietysti lapsella on saman kokoinen — ei lapsi pysty säilyttämään niin pientä kenttää. Muutaman seuraavan kuukauden aikana se haihtuu olemattomiin kohtalokkain seurauksin. Tulee kehtokuolema. Olisi perin tarpeellista ennen synnytystä nostaa äidin bioenergia ja värähtely oikeisiin arvoihin.

AIDS

Mikäli ihmisen värähtelytaso laskee kehittämälläni asteikolla alla neljän ihminen joutuu täysin tuulijolle. Hänen oma suojaustoimintansa on kadonnut ja hän voi sairastua mihin tautiin tahansa. Näin myös AIDS on tartuntojen kautta pääsemässä hiljalleen leviämään.

Kun eräs neuvostoliittolainen yliaistillisia havaintoja tekevä tutkija oli saavuttanut lääkäreiden luottamuksen kertomalla etukäteen teho-osastolla olevien potilaiden kohtalot, tämä sama henkilö löysi jokaisesta gruusialaisesta syöpäaihion. Se ei kuitenkaan onnistunut muuttumaan taudiksi tuon kansan oman tehokkaan suojaustoiminnan vuoksi. Me emme voita tauteja pelkästään keksimällä uusia lääkkeitä. Tärkein tie tulisi aina olla ihmisten omien keinojen valjastaminen tautien torjuntaan. Kun ihmisen terveyden perustekijät ovat luhistuneet, on liian optimistista luulla, että jokin rokote voisi estää tällaista ihmistä

sairastumasta AIDS:iin. Ensin tulisi poistaa mahdollinen maasäteily, lisätä värähtelyä ja bioenergiaa sekä nostaa vitamiinit ja hivenaineet 100 prosenttiin. Silloin voidaan ajatella taudin olevan parannettavissakin.

Hypogymnia physodes

Meillä on vuosia kiistelty siitä, onko kuusen naava vähentynyt vai ei. Eräät tutkijat ovat iloisissaan osoitelleet kuusissa voimakkaasti lisääntyntä, laajalti oksia peittävää harmaata jäkälää. Eihän voi olla saastetta, kun jäkälä viihtyy niin erinomaisesti! Pieni vertailu kertoo jotain.

Hypogymnia	Usnea = naava	
Kunto 50 v. sitten	100	100
Kunto 10 v. sitten	97	60
Kunto nyt	96	20

Asetelma kertoo, että naava häviää ja toinen jäkälä tulee tilalle. Toinen kestää saasteita paremmin kuin toinen. Mitä saasteita? Muissakin yhteyksissä on muutaman henkilön yhteistyönä voitu havaita, että rikastettu uraani lähettää eetteritasolla hyvin tuhoisaa säteilyä kaikkialle maapallolla. Tämä säteily kuluttaa elävien olentojen eetteristä olemispuolta ja se on ulottunut naavoihimmekin. Tämä säteily on elämän ja kuoleman kysymyksiä ihmiskunnalle.

Jäkälistä on nähtävissä, että nyt vaaratomana epifyyttinä toimiva Hypogymnia heikennyttyään joutuu turvautumaan kuusen voimavaroihin. Se tunkeutuu kuoren läpi oksan johtojänteisiin etsimään sokeria. Samalla se tukkii tiehyet ja tappaa kuusen nopeasti. Kuinka paljon tätä samaa ilmiötä on muuttuvassa luonnossamme? Tämä on hyvin vakava kysymys tutkijoille.

Yleinen pyrkimys elintason jatkuvaan nostamiseen vaatii yhä enemmän rahaa, jota on löydettävä jostain. Se tietää lisää tehokkuutta kaikelle taloudelliselle toiminnalle. Tämä puolestaan vauhdittaa luonnonvarojen hyväksikäyttöä. Mihin se johtaa lopulta? Edellä on esitetty siitä näkymiä.

Kosti Helimäki:

Raittiusjärjestöjen tilanne

Historian kuluessa raittiusliike on jakautunut 24 valtakunnalliseen raittiusjärjestöön. Niistä 20 valtakunnallista raittiusjärjestöä kuuluu Suomen Raittiusjärjestöjen Liittoon ja 4 toimii sen ulkopuolella (liite 1).

Raittiusliikkeen toiminnan yleisohjeena ovat olleet yhdessä hyväksytyt ohjelmat. Raittiusliikkeen ensimmäinen yhteiskunnallinen ohjelma on hyväksytty vuonna 1906. Varsinaisesti raittiusliikkeen ohjel-

mallinen toiminta katsotaan alkaneeksi vuodesta 1938, jolloin hyväksyttiin raittiuspoliittinen ohjelma. Raittiusstyökomitea vuonna 1951 teki perusteellista työtä pohdittien mm. raittiuden käsitteistöä. Komitean työn pohjalta hyväksyttiin vuonna 1953 kulttuuri- ja sosiaalipoliittiset ohjelmat. Nyt voimassaolevat ohjelmat päihde- ja tupakkapoliittinen ohjelma, sosiaaliohjelma on hyväksytty vuonna 1983 ja kulttuurioh-

Suomessa toimivat raittiusjärjestöt Jäsenmäärät 1.4.1984

	Kes- kus- järj.	Pii- rejä	Paikal- lisyhd.	Jaos- toja	Henkilöjäseniä		Yht.
					Alle 15-v.	Yli 15-v.	
ETRA-liitto	-	-	18	-	480	5 923	6 413
IOGT Suomen Raittiusveljestö	-	-	-	-	-	-	-
Kansan Raittiusapu	5	1	2	-	-	34	34
Kansan Raittiusliitto	2	15	132	922	10 802	82 850	93 652
Kristillinen Raittiusliitto	4	-	120	-	2 565	8 647	11 212
Liikenneraittiusliitto	-	-	32	5	220	4 279	4 499
Maaseudun Raittiusliitto	5	20	47	293	31 938	50 425	82 363
Naisten Raittiuskeskus	13	89	7	-	-	1 180	1 180
Porvarillinen Raittiusliitto	-	6	45	10	-	2 980	2 980
Raittiuden Ystävät	5	15	458	-	7 674	24 275	31 949
Raittiuskasvatusliitto	-	-	-	-	9 655	10 591	20 246
Rautatieläisten Raittiusliitto	-	-	38	23	1 054	9 304	10 358
Sininauhaliitto	4	-	16	-	-	19 194	19 194
Suomen Akateeminen Raittiusliitto	-	-	8	-	-	1 055	1 055
Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto	-	15	681	-	9 700	33 800	43 500
Suomen Valkonauhaliitto	-	-	11	-	-	838	838
Yhteiskunta Raittiiksi	2	9	226	5	-	20 025	20 025
Finlands Svenska Nykterhetsförbund	1	2	24	-	4 700	3 205	7 905
Finlands Svenska Storloge av IOGT	-	2	12	5	125	310	435
Motorförarnas Helnkyterhetsförbund	-	-	13	-	380	2 065	2 445
Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto yhteensä	41	174	1 890	1 263	79 303	280 980	360 283
Kansandemokraattinen Raittiusliitto KDRL ry	5	14	45	784	20 000	142 000	162 000
Kansalaisjärjestöjen Raittius toiminnan Keskusliitto	50	-	-	-	-	-	-
Tapakasvatus ry	-	18	-	-	-	202	202
Joka Pojan Raittiusliitto	-	1	410	-	52 000	3 500	55 500
Yhteensä	96	189	2 363	2 047	151 303	426 682	577 985

jelma vuonna 1984.

Yhteenvetona raittiusliikkeen tavoitteista voidaan todeta seuraavaa: Raittiusliikkeen ensimmäisten vuosikymmenien aikana toimivat "ehdottomuuteen" ja "kohtuullisuuteen" tähtäävät raittiustyön linjat rinnakkain olematta keskenään ristiriidassa. Sitten ehdoton pidättäminen alkoholin käytöstä tuli vallitsevaksi ja ainoaksi tavoitteeksi. Kohtuuden ajatusta raittiustyön tavoitteena ja raittiusliikkeessä alkuaikojä lukuunottamatta ei ole hyväksytty.

Alkoholinkäytön kasvu on kuitenkin tiedostettu. Kun aikaisemmin korostettiin käytön ehkäisemisen tärkeyttä, alkoholi-juomista pidättymistä, on raittiusliike sittemmin ruvennut kiinnittämään enemmän huomiota sekä alkoholin käytön että siitä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen.

Lisäksi on myös muiden päihdyttävien aineiden ja tupakan käytön ja haittojen ehkäisy otettu alkoholin rinnalla aikaa myöten korostetummin mukaan ohjelmiin.

Nykyisin on ruvettu enenevässä määrin mieltämään raittius elämäntapakysymyksenä, yhtenä osana yksilön elämäkokonaisuutta. Asiaa on myös alettu tarkastella positiiviselta puolelta, raittiuden ja raittiin elämäntavan hyviä puolia painottaen.

Raittiusliikkeellä on kautta aikojen ollut ohjelmassaan myös kulttuurielämän kehittämiseen ja sosiaalisiin uudistuksiin tähtääviä tavoitteita. Näillä toiminta-alueilla on pyritty kehittämään raittiutta tukevia myönteisiä olosuhteita ja elämänasenteita.

Mainittakoon tässä yhteydessä tutkijoiden Tapio Kirsin ja Matti Piispan (1983) Raittiusliikkeen ohjelmia koskeva tutkimus. Siinä todetaan raittiusliikkeen tavoitteiden siirtyneen ajan myötä "oikein" elämisestä "hyvään" elämään, kohdealueen siirtyneen väkijuomakysymyksestä elämäntapakysymykseen ja toiminnan strategian muuttuneen oman yhteisön suojassa toimimisesta uuden etsintään, ulospäin.

Kirsi ja Piispa toteavat myös, että varhaisempien vaiheiden ohjelmissa oli tavoitteet asetettu norminomaisesti ja elämäntavat oli siten jaettu "oikeisiin" ja "väärin". Uusimmissa ohjelmissa on heidän mukaansa normien asettamisesta luovuttu. Nyt korostetaan ihmisten henkilökohtaisia arvoja, tarpeita ja ratkaisuja. Terveesti,

luonnollisesti ja myönteisesti voi elää monilla eri tavoilla. Raittiustyön tavoitteeksi asetetaan ihmisten tukeminen heidän pyrkimyksessään voida hyvin ja lisätä elämänsä hallintaa. Terveyskasvatusta tehostetaan, tietoa inhimillisestä vuorovaikutuksesta lisätään ja kannustetaan vaikutusmahdollisuuksien hyväksikäyttöön. "...Raittius muuttuu itseisarvosta elämänhallinnan välineeksi." — Nykytilanne on tässä kuvattu osuvasti.

Raittiustyön kohdealueen siirtyminen tarkoittaa sitä, että alkoholikysymystä ei enää tarkastella yksittäisenä ilmiönä, vaan yhtenä osana yksilön elämäkokonaisuutta ja elämäntapaa (Kirsi ja Piispa). Tässä yhteydessä on kuitenkin mainittava, että jo vuoden 1906 yhteiskunnallisessa ohjelmassa ja raittiustyökomitean mietinnössä (1951) esitettiin väkijuomakysymyksen lisäksi myös yhteiskunnallisia elämäntapanäkökulmia.

Toiminnan siirtyminen ajan myötä voimakkaammin raittiustyön oman piiriin ulkopuolelle on tosiasia, vaikka Vaasan raittiusliikkeen perustajat, Hellmanin sisarusket jo vuonna 1878 kohdistivat työnsä alkoholiongelmaisiin.

Kirsin ja Piispan esittämiä kehityssuuntia voidaan pitää yleisinä, yksinkertaistettuina kuvauksina raittiusliikkeen toiminnan kehityksestä. Kehitys ei kuitenkaan lie-
ne ollut niin pelkistettyä, joko/tai -luonteista kuin esitetyt teesit antavat ymmärtää. Raittiusliikkeen varhaisempaan toimintaan on liittynyt myös "nykyaikaisia" piirteitä, samoin kuin nykyajan raittiustyössä on mukana myös "vanhanaikaisia" piirteitä. Esitetyt teesit kuvaavat pikemminkin raittiustyön painopisteen siirtymistä. Arvelujen varassa on kuitenkin, kuinka voimakasta tai pysyvistä suuntauksista todella on kyse. Tulevaisuus näyttää, mitkä kehityssuunnat ovat raittiusliikkeen "omia", mitkä muutokset ovat tulleet jäädäkseen.

Raittiusjärjestöt

Raittiusjärjestöjen jäsenmäärät muodostuvat eri järjestöillä huomattavastikin erilaisin perustein. Tyypillinen paikallis-, piiri- ja keskusjärjestömuoto on esimerkiksi Raittiuden Ystävillä, jolla on paikallisyhdistyk-

set, piirit ja niiden lisäksi eräitä keskusjärjestöjä. Yhteiskunnallisesti suuntautuneitten järjestöjen jäsenistö koostuu paikallisosastojen jaostojen jäsenistä, paikallisyhdistyksistä, piireistä ja keskusjärjestöistä. Eräillä järjestöillä henkilöjäsenet ovat suoraan valtakunnallisen raittiusjärjestön jäseniä (esim. Raittiuskasvatusliitto). Valtakunnallisista raittiusjärjestöistä 20 kuuluu Suomen Raittiusjärjestöjen Liittoon.

Kukin valtakunnallinen raittiusjärjestö on itsenäinen omine hallintoelimineen ja talous- ja toimintasuunnitelmineen. Valtakunnallisten raittiusjärjestöjen toiminta kohdistuu omaan jäsenistöön ja yhteistyössä raittiuslautakuntien kanssa koko väestöön. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan vuodelle 1985 raittiustyöhön tarkoitetuilla varoilla voidaan vuonna 1985 palkata raittiusjärjestöihin 91 päätoimista ja 15 sivutoimista henkilöä.

Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto ja valtakunnalliset raittiusjärjestöt toimivat yhteistyössä maan eduskunnan, valtioneuvoston, eri ministeriöiden, keskusvirastojen sekä läänien ja kuntien kanssa. Yhteistyötä tehdään myös työmarkkinajärjestöjen, tiedotusvälineiden, eri aloja edustavien kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto on jäsenenä Pohjoismaisessa raittiusneuvostossa ja International Council on Alcohol and Addictions (ICAA) -järjestössä sekä valtakunnallisten jäsenjärjestöjen välityksellä yhteydessä moniin muihin kansainvälisiin järjestöihin.

Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto pyrkii vaikuttamaan siihen, että päihdeiden ja tupakan tuotantoa, kauppaa ja käyttöä vähennetään kaikkialla maailmassa. Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto ja sen jäsenjärjestöt ovat mukana useissa kansainvälisissä kehitysyhteistyöprojekteissa.

Tavoitteet

Raittiusliikkeen tavoitteena on totuttaa kansalaiset terveisiin ja myönteisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihdeiden ja tupakan käyttöä. Päämäärään pyritään työskentelemällä päihde- ja tupakkapolitiikan keinoin ja sellaisen sosi-

aalisen ja kulttuuriympäristön luomiseksi, joka antaa mahdollisuuden turvattuun ja virikerikkaaseen elämään. Lähtävöitteena on alkoholin, muiden huumaaavien aineiden ja tupakan käytön vähentäminen. Samalla todetaan, että varmin tapa välttää päihdeiden ja tupakan käytön haitoilta ja vaurioilta on se, ettei käytä mainittuja aineita lainkaan.

Raittiustyön väylinä nähdään ihmisiin suoraan kohdistuva terveystkasvatus, sosiaali- ja kulttuuritoiminta ja yhteiskunnan päätöksentekoon vaikuttaminen. Usein näitä vaikutuskanavia ei voi selvästi erottaa toisistaan.

Toimintamuodot

Raittiustyön tärkeimpiä toimintamuotoja ovat tiedottaminen ja kouluttaminen (valistusmateriaalin tuottaminen ja jakaminen, tietoisut, seminaarit, luento- ja keskustelutalaisuudet jne.) erityisesti päihde- ja tupakka-asioissa. Tavoitteena on lisätä ihmisten tietoa päihdeiden käytön aiheuttamista haitoista ja päihdeongelmien hoidosta. Tätä tavoitetta ja yleisen viihtyvyyden parantamista tukevat myös raittiusliikkeen järjestämä vapaa-ajan toiminta (kuntolat, leirit, ihmishdekurssit, tupaillat jne.). Kulttuuri- ja sosiaalipoliittiset tavoitteet ja toimintamuodot esitellään lähemmin raittiusliikkeen kulttuuri- ja sosiaaliohjelmissa.

Raittiustoiminnassa pyritään vaikuttamaan alkoholia, huumeita ja tupakkaa koskeviin julkisen vallan päätöksiin. Painostustoiminta kohdistuu niin eduskuntaan ja hallitukseen kuin muuhunkin hallintoon valtakunnan, läänin ja kuntatasolla. Raittiusliikkeen päihde- ja tupakkapoliittinen ohjelma määrittelee tarkemmin alkoholia, muita huumaaavia aineita ja tupakkaa koskevat yleiset tavoitteet.

1980-luvun keskeiset työmuodot

Päihdeiden käyttöä ehkäisevässä työssä tarvitaan voimavarojen yhdistämistä ja toiminnan koordinoitua kaikkien tahojen, niin virallisten organisaatioiden kuin järjestöjen välillä. Koulutuksen koordinointi,

yhteiset projektit, erilaiset tapahtumat ja neuvottelut ovat käytettyjä keinoja.

Terveydelliset ongelmat, alkoholiongelmat, sosiaaliset ongelmat jne. on nähtävä toisiinsa liittyvinä. Tavoitteena on kokonaisvaltainen, koko eliniän kattava terveys- ja raittiuskasvatus.

Erilaiset vapaaehtoistyön muodot ovat lisääntymässä ja tulevat voimakkaasti lisääntymään sosiaali- ja terveydenhuollon parissa. Myös järjestöjen kontaktit ja yhteistyö julkisen vallan kanssa on lisääntynyt.

Lähimmäisapu, vastuun tunteminen itsestään ja muista ovat ajankohtaisia asioita. Monet asiantuntijat ovat sitä mieltä, että sosiaaliset suhteet ovat avainasemassa sairastumis- ja kuolemanriskin vähentämisessä. Raittiuskasvatuksen tehtäväksi asetetaan tällöin sellaisen toiminnan käynnistäminen, joka lisää ihmisen kykyä ratkoa ongelmiaan yhdessä lähiympäristönsä kanssa.

Monet ihmiset tuntevat itsensä vähäpätöiseksi osaseksi yhteiskunnassa. Tyypillinen nykyihmisen ongelma on voimattomuuden ja turhautumisen tunne, kyvyttömyys vaikuttaa asioihin.

Ihmisten osallistumismahdollisuuksien kehittämiselle raittiusliike tarjoaa hyvät mahdollisuudet.

Raittiusliike panostaa avoimeen toimintaan — kulttuuriin, liikuntaan, opintopireihin, leireihin, kerhoihin, matkustukseen, asukasyhdistystoimintaan ja tukihenkilötoimintaan ym. Toimintamuotoja kehitellään edelleen mielikuvitusta ja luovuutta käyttäen. Erityisen tärkeänä nähdään paikallistason toiminta, jossa otetaan huomioon paikkakunnalle, elinympäristölle ja tietylle yhteisölle keskeiset asiat ja erityispiirteet.

Raittiusliikkeen tiedottamisen vaikeutena ovat yleiset torjuvat asenteet. Tiedottamisessa pyritään huomioimaan erityisesti seuraavat asiat: huomion herättäminen, hyväksymisen saavuttaminen, toimintaan aktivointi ja palautteen saaminen ja sen hyödyntäminen.

Raittiusliikkeen tavoitteena on toiminnallisten, taloudellisten ja henkisten voimavarojen yhdistäminen pyrittäessä toteuttamaan raittiustyölain ja raittiusliikkeen ohjelmien viitoittamia tavoitteita raittiustyössä. Läheisimpiä yhteistyökumppaneita raittiustyöjärjestöillä ovat kunnat ja kansanterveysjärjestöt.

9.12.1985 Kriittisen korkeakoulun tilaisuudessa pidetty alustus

Irma Sulkunen:

Raittiusideologian synty ja menetelmät

Väkijuomien käytön yhteys raittiusliikkeen syntyyn

Kun vuosia sitten aloittelin tutkimusta Suomen raittiusliikkeen historiasta, päällimmäisenä huolenani oli, miten saada irti jotakin uutta aiheesta, josta kaikki tuntuivat tietävän jo kaiken. Myös itselläni oli mel-

kaisen selvä kuva siitä, mikä raittiusliike oli, miksi se syntyi, miten se vaikutti jne. Uskoin kyselemättä, kuten kouluhistoria oli opettanut, että raittiusliike syntyi eräänlaisena vastareaktiona hälyttävästi kasvaneeseen juoppouteen ja tapojen raaistumiseen. Kytkin siis mielessäni erottamattomasti yhteen raittiusliikkeen perustamisen

ja alkoholijuomien kulutuksen kasvun, ja vielä yleisemmin, raittiusideologian ja alkoholikysymyksen.

Tästä lähtökohdasta käsin ryhdyin tutkimuksissani ensiksi todentamaan raittiusliikkeen syntymisen ja väkijuomien käytön välistä keskinäissuhdetta. Tässä selvityksessä päädyin kuitenkin siihen yllättävään havaintoon, että alkoholin kulutuksen ja raittiusliikkeen syntymisen välillä ei todellisuudessa esiintynytäkään juuri minkäänlaista positiivista korrelaatiota. Pikemminkin suhde oli päinvastainen. Raittiusliike ja laajemmin ottaen koko raittiusideologia syntyivät ajankohtana — Suomessa 1880-luvulla — jolloin alkoholin kulutus oli pidemmän aikaa ollut voimakkaassa laskussa. Lasku jatkui edelleen koko sen jakson ajan, jona raittiusliike suoritti läpimurtonsa ja saavutti kansanliikkeenä lakipisteenensä.

Tutkimukseni ulottuu raittiusliikkeen syntymisestä vuoteen 1914 saakka ja koko tämän jakson ajan Suomi oli tilastollisesti mitattuna Euroopan kuivin maa. Kuitenkin raittiusliikkeen perustamista Suomessa, samoin kuin muissakin maissa, perusteltiin nimenomaan lisääntyneellä alkoholin kulutuksella. Tätä käsitystä välittivät niin raittiusliikkeen omat julkaisut kuin myös liikkeen päämääriä tukevat suomalaiset sanomalehdet. Eräänlaisena tyyppiesimerkkinä näistä kirjoituksista otettakoon Sanomia Turusta -lehden kirjoitus juuri raittiusliikkeen syntymisen tienoilta:

”Luonnollinen asia on, että sanomakirjallisuudessa etsitään suun vuoroa sille syvälle ja haikealle valitushuudolle, joka sydäntä kirvelevänä kaikuu Oulunjärveltä Suomenlahdelle asti ja Pohjanlahdelta Saimaan rannoille. Se on huuto kansamme syvästä alennuksesta, huuto monen Suomen miehen ja nuorukaisen joutumisesta juopumuksen synnin orjaksi. Tämäpä huuto, se tunkeutuu Suomi äitimme rinnasta, jota poikainsa irstas ja hurja elämä raatelee kovemmin kuin teloittajan miekka... Kotona vaimo ja lapset näkevät suurinta kurjuutta ja hätää, nälkää ja alastomuutta, sillaikkaa kun puoliso ja isä rypee kapakan kirotuslaulossa.”

Tämäntyyppinen argumentaatio, johon olennaisesti kuuluivat voimakkaasti moralisoivat ja pelottelevat elementit, muodosti

kautta seuraavien vuosikymmenten raittiusvalistuksen eräänlaisen perusaineksen. Vieläpä minunkin ikäpolveni oppi raittiuskilpikirjoitusten kautta pitämään rehtinä ja suoraselkäisenä ihannepoikana ja -tytönä sitä, joka asettui suoraan ja sumeilemattomaan vastarintaan vaikkapa omia vanhempiaan vastaan viinan turmelusta Suomenmaasta tuhotessaan ja sen elämän mallin puolesta taistelllessaan, joka tässä valistuksessa määritettiin ainoaksi oikeaksi.

Tuntui aika häkellyttävältä todeta, että tosiasiaa koko tältä mahtavalta, emotionaalisesti latautuneelta ideologiselta apparaatilta puuttui se konkreettinen pohja, jonka varassa sen väitettiin lepäävän. Jäljelle jäi yritys koettaa selittää raittiusideologian ja alkoholikysymyksen välistä suhdetta erilaisten välittävien mekanismien kautta. Tällaisiksi voitiin jäljittää mm. viime vuosisadalla kasvaneet köyhäinhuoitorakkeet, erityisesti teollisuustuotannon kiristämä työkuri ja ennenkaikkea hallitsemattomiksi paisuvat tilattoman väestön ongelmat. Voitiin otaksua, että näissä oloissa pienetkin väkijuomamäärät saattoivat tuottaa katastrofaalisia seurauksia.

Näistä selitysyrityksistä huolimatta raittiusideologian ja alkoholikysymyksen keskinäissuhde jäi sangen pulmalliseksi; nämä kaksi käsitettä alkoivat suorastaan irtautua toisistaan. Ja mitä pidemmälle työni eteni, sitä selvemmäksi kävi, että raittiusliikkeen ymmärtämisessä historiallisena ilmiönä päädytään vääjäämättä umpikujaan, jos itseperintäisesti pitäydytään käsityksessä, jonka mukaan raittiusideologia on suoraa — tai edes välillistä — seurausta alkoholin käytöstä ja sen synnyttämistä ongelmista.

Selväksi alkoi myös käydä, että ahtaan, alkoholikysymyksestä avautuvan näkökulman sijasta raittiusliike onkin sijoitettava laajoihin valtiollisiin, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kokonaisraameihin. Niinikään selvisi, että se on nähtävä historiallisena liikkeenä syntyineen, voimankausineen ja laantumisineen. Raittiusliikkeessä ei siis ole kysymys mistään absoluuttisesta hyvän, oikean ja ikuisen toteutumisesta ja täydellistymisestä vaan aikaan sidotusta ilmiöstä alkuineen ja loppuineen.

Raittiusliike kansanliikkeenä

Varsinaisena kansanliikkeenä, raittiusliikkeen aika rajautui vuoden 1906 eduskunta-uudistusta edeltävään jaksoon. Tällöin liike toimi — ei vain varhaisimpana — vaan myös määrällisesti vahvimpana joukkojärjestönä maassamme. Juuri raittiusliike oli se organisaatio, joka kokosi sääty-yhteiskunnan aikana esimerkiksi äänioikeudettomat työläiset ja naiset riveihinsä. Toimintaa leimasi raju protestimieliala, joka suuntautui koko vanhaa säätyjakoista yhteiskuntajärjestelmää ja sen arvo- ja moraaliperustaa vastaan. Raittiusliike oli siis erottamaton osa sitä historian vaihetta, jossa vanhat patriarkaaliset riippuvuus- ja kontrollisuhteet raukesivat ja kansalaisyhteiskunta poliittisine demokratioineen — eli meidän nykyinen järjestelmämme — alkoi tunkeutua sijaan.

Tässä prosessissa raittiusliikkeen erityisrooliksi kiteytyi uuden yhteiskunnan moraaliperusteiden hahmottaminen. Tätä jakoa konkretisoi mielenkiintoisella tavalla vuoden 1905 suurlakossa suoritettu työnjako raittiusliikkeen ja toisen suuren kansanliikkeen — sosiaalidemokraattisen puolueen — kesken. Työväestön sosialistiset edustajat ottivat tällöin johtoonsa vallankumouskomitean, mutta raittiusliikkeen edustajista muodostettiin siveyskaarti, joka sai tehtäväkseen sekä kapakoiden että portoloiden sulkemisen ja yleisen moraalin valvonnan vallankumoustilassa olevissa kaupungeissa.

Toisaalta raittiusliikkeen rooliksi kiteytyi historiallisen siirtymän rakentaminen korporatiivisesta sääty-yhteiskunnasta uuteen puoluepoliittiseen edustusjärjestelmään. Raittiusliikettä voikin oikeutetusti luonnehtia esipoliittiseksi kansalaisjärjestöksi, jonka keskeisin eli kansanliikefunktio, umpeutui poliittisen demokratian toteuduttua.

Tämä ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että puoluekoneiston hahmottuessa moderniin muotoonsa raittiusideologia olisi kuihtunut olemattomiin. Päinvastoin, sitä mukaa kuin raittiusliikkeen elinvoima radikaalina kansanliikkeenä ehtyi, kiinnittyi raittiusideologia raittiusliikkeen politisoitumisen kautta entistä tiukemmin kansalaisyhteiskunnan ja laajemmin ottaen koko suoma-

laisen kansallisvaltion moraaliperustaan. Se sulautui erottamattomaksi osaksi modernia puoluekoneistoa ja valtiollista byrokratiaa. Siitä tuli koko nykyisen järjestelmän toimivuuden tae, sen eräänlainen tuki tai omatunto, jota puoluekoneistomme laidasta laitaan on juuri tästä syystä ollut valmis ruokkimaan taatakseen myös sitä kautta oman koskemattomuutensa.

Mikä on raittiusliikkeen tehtävä tänään?

Nyt, kun eräs historian kaari on kuroutumassa umpeen, kun se valtiollinen järjestelmä, jonka synnytyksivut tuottivat myös meidän tuntemamme raittiusliikkeen, rakkoilee liitoksissaan, on enemmän kuin luonnollista kysyä, mikä raittiusliikkeen rooli ja relevanssi tämän ajan ihmiselle ja yhteiskunnalle todella on. Kansanliikettä sanan varsinaisessa merkityksessä ei enää ole ja — mikäli historioitsijan sallitaan ennustaa — ei myöskään tule. Niinikään raittiusliikkeen kansanterveydellinen funktio toteutuu monien muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kautta.

Käsitykseni on, että uuden kansanliikkeen nousu raittiusasian tiimoilta edellyttäisi senlaatuista ideologiaa ja organisatorisia uudelleenkytkentöjä, että kysymyksessä olisi tällöin jo kokonaan toinen ilmiö. Nämä nykyiset, ihmiskunnan olemassaolon peruskysymyksiin keskittyvät kansanliikkeet eivät yksinkertaisesti voi mieltää raittiutta sellaiseksi itseisarvoksi, että raittiusliike niihin liittoutumalla voisi kääntyä uuteen kukoistukseen. Toimintaansa raittiusliike kyllä tätä kautta saattaisi pitkittää, mutta samalla se, mukautumalla uuden yhteiskunnan asettamiin ehtoihin, sen ihmisenäkemykseen ja maailmankuvaan, hitaasti kuolettaisi itsensä ja muuntuisi laadullisesti joksikin uudeksi.

Byrokratiana raittiusliikkeen jatkuvuus puolestaan on täysin riippuvainen sen ja poliittisen koneiston välisestä suhteesta — viime kädessä koko nykyisen järjestelmän toimivuudesta ja elinkelpoisuudesta.

Säätytalossa Kriittisen korkeakoulun tilaisuudessa 9.12. pidetty alustus

Tero Maksimainen:

Raittiuden uudet ulottuvuudet

Raittius on asia, josta kaikilla on oma vankkumaton mielipiteensä. Tämän vuoksi keskustelu raittiusasioista urautuu lähes aina hedelmättömäksi väittelyksi puolesta ja vastaan. Vuosikymmeniin keskusteluun ei ole löydetty uusia näkökulmia.

Nykyinen alkoholi- ja raittiuspolitiikkaamme perustuu ns. sivistyneen alkoholin-käytön ihanteelle. Tämän perusajatuksen pohjalta erotetaan toisistaan haitallinen ja haitaton käyttö. Edellinen on tuomittavaa ja jälkimmäinen hyväksyttävää, tietyissä tilanteissa jopa pakollista. Haitattomana pidetään sellaista välineellistä käyttöä, jossa alkoholia käytetään sosiaalisen kanssakäymisen apuvälineenä. Alkoholin huumaavaa vaikutusta ei korosteta, mutta alkoholin käytön suurimpana positiivisena tekijänä pidetään kuitenkin sen estoja poistavaa ja ahdistusta lievittävää vaikutusta. Haitallisenä käyttönä pidetään vastaavasti perinteistä suomalaista juomista, jonka tavoitteena on humaltuminen.

Tämän sivistyneeseen alkoholinkäytön ihanteelle perustuvan kaksijakoisen ajattelun pohjalta on vaikea löytää perusteluja raittiudelle ja raittiustyölle. Raittius on tosin varmin tapa välttyä alkoholihaitoilta, mutta nykyisten käsitysten mukaan niitä voi välttää myös juomalla oikein. Raittius elämäntapana supistuu siten pienen vähemmistön omituiseksi tavaksi, jolla ei ole

yleistä yhteiskunnallista merkitystä. Vastaavasti raittiusvalistus muuttuu alkoholi-valistukseksi. Toinen mahdollisuus on, että raittiustyö muuttuu raittiin vähemmistön eturyhmätyöskentelyksi.

Asioita täytyy kuitenkin aina tarkastella historiallista taustaansa vasten. Erilaiset yhteiskunnalliset ilmiöt muuttavat muotoaan yhteiskunnan muuttuessa. Tietämys erilaisista elämäntavoista ja niiden seurauksista jäsentyy aina suhteessa vallitseviin elämänoolosuhteisiin. Jäsentyminen on hidasta samoin kuin itse muuttuminen. Raittiusliikkeen syntymisen taustalla oli viime vuosisadan lopulla teollistumisen aiheuttama nopea yhteiskunnallinen muutos. Alkoholinkäyttö koettiin tuolloin uhkaksi yhteiskunnan toimintakyvylle. Raittiusliikkeestä ei kuitenkaan olisi koskaan tullut kansanliikettä, jos raittius olisi mielletty pelkästään yhteiskunnan kontrollikeinoksi. Raittiusliikkeessä mukanaolijoita elähdytti myös inhimillisen vapauden ihanne. Alkoholi koettiin uhkaksi inhimilliselle tietoisuudelle. Ehdoton raittius kohotettiin edellytykseksi oman tilansa tiedostamiselle. Vain tätä taustaa vasten on ymmärrettävissä se, että raittiusaate sai kannatusta kaikkien yhteiskuntaluokkien piirissä. Yhteiskunnallisten olojen parantuessa inhimillisen tietoisuuden osuus liikkeellepanevana voimana jäi vähitellen taka-alalle. Tietä-

mys alkoholista ja sen seurauksista jäsen-tyivät yhä enemmän suhteessa elämän ulkoiseen hallintaan. Haitalliseksi katsottiin alkoholinkäyttö, joka haittasi työntekoa ja velvollisuuksien suorittamista. Ihmisihan-teen muodostui tehokas ja työteliäs mies, joka ei turhia tunteile. Lopullisen muoton-sa nykyinen alkoholipoliittinen ajattelum-me sai alkoholilain liberalisoinnissa vuonna -69.

Perinteinen raittiustyö ja nykyinen alko-holivalistus ovat siten saman asian eri ilme-nemismuotoja. Molemmat yrittävät so-peuttaa ihmisiä samaan ihanneihmisen malliin. Edellinen käyttää apuna piiskaa eli pelottelee haitoilla ja jälkimmäinen pork-kanaa eli houkuttelee hyödyillä.

Olosuhteet ovat kuitenkin muuttuneet raittiustyön alkuajoista. Elämän hallinnan ongelmat ovat muuttamassa muotoaan. Ul-koisten toimeentulo-ongelmien rinnalle ja useasti jopa niiden sijalle ovat nousseet elä-män mielekkyyden ongelmat. Elämän hal-linnan ongelmat ovat muuttumassa ulkoisista sisäisiksi. Vallitsevat ajatus- ja käyt-täytymismallimme ovat kuitenkin jäseny-neet pelkästään suhteessa elämän ulkoiseen hallintaan eivätkä siten enää aina toimi. Tällä hetkellä vallitsee elämäntapojen ja elinolosuhteiden välinen ristiriita. Nykyiset olosuhteet vaativat ennen kaikkea joustavuutta ihmissuhteissa, luovuutta sopeutua uusiin olosuhteisiin sekä valikoivaa tieto-jenkäsittelyä ja arvovalintaa. Perinteiset käyttäytymismallit, jotka perustuvat voi-maan ja aggressiivisuuteen, ovat ajautuneet umpikujaan. Alkoholinkäytön ulottuvuu-det samoin kuin raittiuskäsitteen sisältö tu-lisi nyt arvioida uudelleen suhteessa elämän sisäiseen hallintaan. Tässä suhteessa jou-dumme palaamaan raittiusaatteen juurille ja tarkastelemaan inhimillistä tietoisuutta ja alkoholin vaikutusta siihen. Suhtautumi-nen päihtymykseen on keskeinen kysymys tässä tehtävässä.

Päihtykää, mutta älkää juoko

Vallitsevan ihmiskäsityksen mukaan ihmi-nen on pelkkä järkiolento. Tunteita pide-tään haittatekijöinä, joita voidaan keino-tekoisesti muuttella. Tämän vuoksi nykyihmi-siä vaivaa tiedon ylivalta. Tunteet on kät-etty. Kun ihminen juo alkoholia, ensim-mäisenä aivoista lamaantuu tietoinen osa. Tiedon ylivalta murtuu ja tunteet pääsevät nousemaan pintaan. Päihtymyksen tunne, joka tuolloin koetaan, on omien tunteiden kohtaamista. Päihtymys ei siten tule pullos-ta vaan ihmisestä itsestään.

Kieltäessään päihtymyksen ja salliessaan tunteiden keinoitekoisen muuttamisen ny-kyinen alkoholipoliitikka kieltää koko ih-misen tuntevana, inhimillisenä olentona. Olemme siirtymässä kovaa vauhtia kohti tietoyhteiskuntaa. Tietoyhteiskunnan vaa-timia ulkoisia tietojärjestelmiä kehitetään voimakkaasti, mutta kukaan ei tunnu ole-van huolissaan ihmisen sisäisestä tietojär-jestelmästä. Ihminen on kokonaisuus, jo-hon kuuluvat sekä tieto että tunne. Kum-paakaan ei voi kieltää kieltämättä koko in-himillisyyttä. Molemmat ovat yhtä tärkeitä tekijöitä inhimillisen tietoisuuden kannal-ta. Tunne tuo jäsentymätöntä tietoa ympä-ristöstä. Kun järki jäsentää sen, muodos-tuu ymmärrys. Tietoisuutensa avulla ihmi-nen löytää omat rajansa ja mahdollisuuten-sa. Siitä alkaa inhimillinen vapaus ja elä-män mielekkyys.

Tätä taustaa vasten on löydettävissä rait-tiuskäsitteelle uusi positiivinen sisältö. Raittius ei ole pelkkää alkoholihaittojen välttämistä, vaan se on ihmisen sisäisen tie-tojärjestelmän suojelua. Se on väline, ei it-seisarvo. Perinteinen alkoholi- ja raittius-valistus ovat sanoneet: "Juokaa, mutta äl-kää päihtykö." Tulevaisuudessa raittius-työn sanoma on: "Päihtykää, mutta älkää juoko."

Kriittisen korkeakoulun tilaisuudessa Sää-tytalossa 9.12.85 pidetty alustus

POSTISETin selitykset poikkeavan edullisille hinnoille ovat samat kuin muillakin vastavilla:

- pienet huoneistokulut, vrt Forumin kalleus
- hyvä sijainti, vähäiset mainoskulut
- ei luottokaupan taloudellisia ja konttorirasitteita
- runsas oma tuonti — ei käsittelykuluja
- nettohinta hinnoittelu, mitä enemmän myydään sen edullisempi hintataso kaikille asiakkaille
- organisaation yksinkertaisuus

Viimemainitusta esimerkki jonka varmaan pitäisi kiinnostaa kauppatieteilijöitä: Eräässä suuryhtiössä myyntipäälliköillä on 4-oviset Saabit ja myyntimiehillä 2-oviset. Ongelma syntyi, kun aivan uusi neliovinen piti myydä kovalla tappiolla, jotta voitiin ostaa 2-ovinen myyntimiehelle joka oli ilman ja tarvitsi autoa. Halvin ratkaisu olisi tietysti ollut antaa vapautunut 4-ovinen myyntimiehelle, mutta "nokkimisjärjestyksestä" johtuen se ei käynyt päinsä. Tämäntapaiset organisaatio-ongelmat ovat vieraita halpatavarataloille, mutta esimerkissä ei voi olla näkemättä yleisempääkin koomisuutta.

Vuonna 1978 ilmestyi Kanavassa artikkeli, jossa TUOMOLA MARITTI, 23 A 16, väitti, kuin olisi sanottu jokin kulttuurielämän Se sam VAINAMOISEN 23 A 16 ilmestyi maan päivälehtien palstoille miltei jokapäiväiseksi. 00100 HELSINKI 10. Karnevaalipainumia alettiin laatia ympäri Suomea, Suomenjoen mansikkakarnevaaleja myöten. Jotkut kriitikot alkoivat halveksia käsitettä, koska se oli tullut niin yleiseksi — käytettiin vain sanaa "muodikas Bahtin". Mutta ei Bahtin vielä ole tyhjiinkään ammenettu — meistä ei ollenkaan. Bahtinin karnevaalikulttuuri ei ole filosofiaa, joka yhdistäisi yhteiskuntaelämän eri puolet. Karnevaaliasenne sisältää tuhoamattoman voiman, ja sen suhde kaikkiin kaupallisiin ja yhteiskunnallisiin filosofioihin on perinjuurin toisenlainen ja kriittinen.

Tapaamme karnevalismissa ilmiön, joka on kokonaan irroitettu ajattelusta ja toimii kokemisen, toiminnan ja mielikuvituksen käyttelyn tasoilla. Kuten karnevaalia ei ajatella eikä näytellä, samoin ei toisenlaista kaupallista ajattelua ajatella — kauppaa tehdään, kauppaa ei ajatella. Tämän uuden kaupallisen epäajattelun muodot sisältyvät seuraaviin esimerkkeihin niiden toiminnan / ajattelun muodoissa:

1. Autotallissa myydään kerrostaloja. Eräs liikemies aloitti toimintansa ostamalla ja myymällä monenlaisia artikkeleita. Toimipaikka oli autotalli Helsingin Punavuorella. Kun rahaa ja pääomaa kertyi päätti liikemies ruveta ostamaan ja myymään myös kerrostaloja. Paikalle saapuneet myyjät ja ostajat osoittivat hämmennystä kun toinen neuvotteluosapuoli istui autotallissa.
2. Meidän mielestämme torikaupan ja karnevalistisen kaupankäynnin muotoja voidaan hyödyntää kaikilla tasoilla — myös kaikkein liituraitaisimmissa ja arvokkaimmissa. Usein hämmästellään esimerkiksi mitä syytä pankeilla on olla arvokkaita silloinkin, kun kauppa ja sen muutkin asiakkaat siitä selvästi kärsivät. Miksi ei olla auki klo 20:een? Siksi kai, kun se ei ole niin hienoa kuin säilyttää ”konttorityön” status.
3. Suuret katetut arkaadit Tallbergin ja Forummin tapaan ovat tämän hetken karnevaalitoireja — sanan kaikissa mielissä niin sanakirjatasolla kuin myös filosofisessa mielessä. Niihin ei mennä vain ostamaan vaan ne toteuttavat eteläisempiä tapoja — tapoja joiden mukaan ihmiset haluavat, että kaupungeissa on paikkoja jonne voi mennä näkymään ja katsomaan.
4. Samaan kategoriaan kuuluvat halpatavaratalot, sellaiset kuin Pariisin Samaritain ja Hampurin Woolworth. Sen tapaisista kaupoista kuin Tempo ja Anttila ovat kaupan valttikkaa pitäneet aina sanoneet, ettei niiden maksuvalmius säily muutamaa kuukautta kauempaa. Kuitenkin juuri päinvastoin on käynyt. Osuuskauppa pienenee ja Valintatalo suurenee.

Koska tämä on mainos samalla aikaa kuin filosofian kirjoitus, todetaan, että Helsingin Kaisaniemeen (Puukevää vastapäätä) on avattu tällainen halpatavaratalo nimellä POSTISET, jossa useimmat tavarat myydään liki puoleen hintaan. Tavaratalon perustamista eivät ole edeltäneet markkinatutkimukset tai konsulttityöt vaan vakaa tieto markkinatorin olemuksesta.